

© Lokalt Ledd Utveckling Halland. 2025.

Fabriksgatan 1a
31431 Hyltebruk
www.lluh.se
info@lluh.se

Förord

Hallands landsbygder ligger mig varmt om hjärtat. Här finns inte bara vacker natur och ett rikt kulturarv – här finns människor som bygger sin tillvaro, driver företag, engagerar sig i föreningar och tar hand om varandra. Det är ett Halland fullt av möjligheter, men också ett Halland som behöver rätt förutsättningar för att fortsätta växa och må bra. Den här rapporten är ett viktigt steg i det arbetet. Den visar på utmaningar och möjligheter kopplade till boende och service – två avgörande faktorer för att våra landsbygder ska vara attraktiva, tillgängliga och livskraftiga. Jag ser den här analysen som mer än bara fakta på papper. Det är ett viktigt samtal, ett sätt att lyssna in verkligheten och en grund att stå på för att fatta kloka beslut framåt. Både för oss som bor och verkar här, för tjänstepersoner, beslutsfattare, företagare och civilsamhället.

Jag vill därför uppmuntra dig att läsa, reflektera och gärna bidra vidare. Tillsammans skapar vi ett rikare Halland - den bästa livsplatsen!

Varmt tack för ditt engagemang,

Jonas Hellsten

Ordförande Lokalt Ledd Utveckling Halland

Innehåll

Förord	3
Inledning	6
Om Lokalt Ledd Utveckling Halland	7
Hallands förutsättningar.....	8
En strategi för landsbygderna	10
Begreppslista.....	11
Syfte.....	13
Om Smarta Landsbygder	14
Analys	19
Bakgrund	19
Genomförande.....	19
Boende	20
Service	26
Sammanfattning.....	34
Fibertillgång i Halland	36
Vad kan AI innebära för Hallands landsbygder?	38
Goda exempel.....	40
Avslutande reflektioner.....	47
Referenser	51

Inledning

Kära läsare!

I din hand håller du resultatet av arbetet med att undersöka hinder och möjligheter med boende och digital service på Hallands landsbygder. Vid framtagningen av strategin 2023-2027 framkom att boende och service är viktigt för befolkningen i Halland. För att landsbygden ska leva och människor ska trivas krävs en attraktiv miljö, en variation och utbyggnad av boendelösningar och en utbredd service som säkerställer grundläggande behov.

Vi väljer i rapporten att kalla det för landsbygder då Halland har flera olika landsbygder och därmed också olika förutsättningar, något som beskrivs under kapitlet *Hallands förutsättningar*.

I följande kapitel introducerar vi konceptet Smarta Landsbygder och några begrepp som är relevanta, vi beskriver dess uppkomst från EU:s politiska arena till Halland. Vi lyfter Hallands förutsättningar utifrån Lokalt Ledd Utveckling Hallands strategi och befolkning. Försättningsvis beskrivs den metod som använts vid insamling av data och vad människor i Halland har för syn på boende och digital service.

Vi vill tacka alla som deltagit i enkäten, era åsikter är viktiga för att vidga förståelsen av vilka utmaningar som finns men också att införliva hopp om mer hållbara landsbygder och ett nätverkande Halland.

Om Lokalt Ledd Utveckling Halland

Lokalt Ledd Utveckling Halland är en ideell förening som proaktivt arbetar med landsbygdsutveckling i Halland genom LEADER-metoden. Föreningen startade 2007 och har sedan dess beviljat över 300 projekt till Hallands landsbygder. Genom oss kan bland annat offentlig sektor så som kommuner, men även företag och föreningar söka projektmedel för utvecklingsarbete.

Vi erbjuder också kunskap och stöd till föreningar, kommuner och företag som vill förbättra Hallands landsbygder. För det är tillsammans som vi skapar ett ännu rikare Halland!

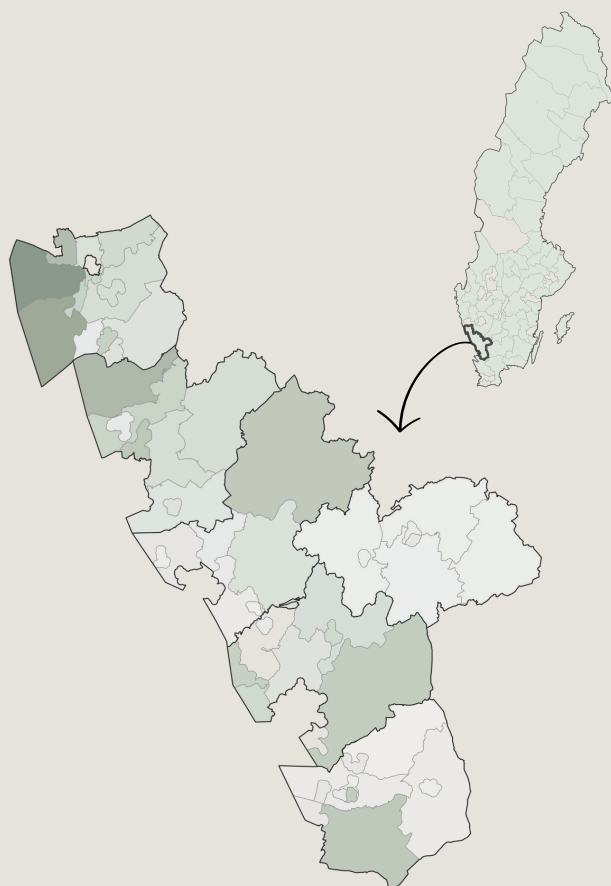
”

Ett rikare Halland
genom lokala
initiativ

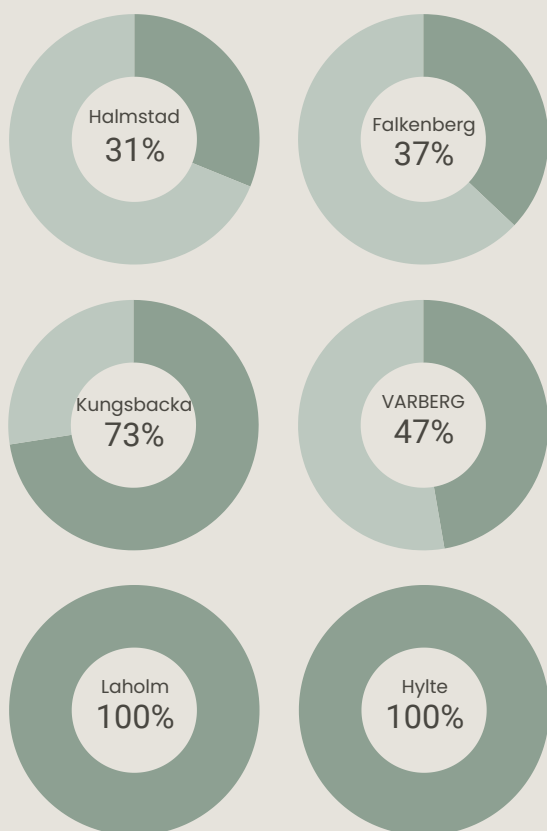
Hallands *förutsättningar*

Halland – ett landskap som skiljer sig både i natur och dialekt. Halland angränsar till fyra olika län och innehar en yta som täcker närmre 500 hektar. Mellan den sydligaste punkten i Laholm och den nordligaste punkten i Kungsbacka är det dryga 350 kilometer. Länet erbjuder många variationer och somliga beskriver det som ett litet "mini-Sverige", eftersom få landskap erbjuder allt från hav och sandstränder, klippiga skärgårdar, berg och djupa dalar, stora vattenfall, frodande bokskogar, insjöar och tät granskog. Halländskan har ingen entydig definition och det är svårt att veta exakt hur många dialekter som finns, språket skiljer sig inte bara mellan kommuner men också mellan byar, där gamla ord från generationer tillbaka fortfarande präglar språkbruket, även om det har tunnats ut.

Befolkningstillväxten är främst koncentrerad till större tätorter och kusten, vilket syns i Kungsbacka och Varbergs kommuner. Delar av landsbygderna i inlandet har senaste åren haft en negativ befolkningstrend, vilket syns i Hylte kommun där prognoser visar att denna trend kommer att fortsätta. Inlandet har generellt svagare utveckling än kustområdena exempelvis avseende utbildningsnivåer och arbetslöshet.¹ De demografiska utmaningarna för landsbygderna ligger även i att andelen äldre ökar medan andelen yngre och i arbetsför ålder minskar. Dock börjar boende i stadsnära landsbygd efterfrågas.²

Andel av befolkning som bor på landsbygder

¹Remissversion av Hallands strategi för hållbar tillväxt 2021–2028

²Lokalt Ledd Utveckling Halland. Strategi 2023-2027. 2022. <https://lluh.se/content/uploads/2023/02/Strategi-2023-2027.pdf>

En strategi för landsbygderna

I Halland bor 182 156 människor i landsbygder eller mindre orter utanför stadens centrala delar, vilket motsvarar nära hälften av Hallands befolkning.³ Lokalt Ledd Utveckling Hallands utvecklingsstrategi lyfter dessa prioriterade insatsområden som nycklar till hållbar utveckling, där det geografiska läget – med närhet till storstadsregioner, akademi och natur – skapar starka förutsättningar för framtidens smarta landsbygder.

För att Hallands landsbygder ska kunna erbjuda attraktiva och hållbara livsplatser krävs goda möjligheter att både bo och leva ett modernt liv – oavsett livssituation. Strategin lyfter därför fram boende och digital service som nycklar till hållbar utveckling. Smart boende handlar om att skapa boendeformer som passar olika behov genom hela livet, att ta tillvara på tomma fastigheter och att främja nybyggnation där det behövs. Ett varierat och tillgängligt bostadsutbud är avgörande för att unga ska kunna stanna eller återvända, och för att äldre ska kunna bo kvar i sin bygd.

Samtidigt är digital infrastruktur och service en förutsättning för att människorna på landsbygderna ska kunna vara delaktiga i dagens samhälle. Med god fiberuppkoppling blir det möjligt att arbeta, studera och ta del av vård och samhällstjänster på distans – något som skapar ökad livskvalitet och bidrar till både social och ekonomisk hållbarhet. Strategin betonar att nya digitala lösningar som utvecklats under pandemin, bör vidareutvecklas för att möta lokala behov. Genom digitalisering minskar känslan av avstånd, och nya servicemodeller kan bidra till att bibehålla och till och med förstärka service i områden där traditionella verksamheter försvunnit.

Läs hela strategin här

- Smart boende
- Innovativa tankesätt och arbetssätt
- Infrastruktur och digitalisering
- Social hållbarhet i samhälle och bygd
- Näringslivsutveckling

Begreppslista

IoT

Sakernas internet (från engelskans Internet of Things, IoT) är ett samlingsnamn för de tekniker som gör att saker med inbyggd elektronik och internetuppkoppling, kan styras eller utbyta data över ett nätverk. Exempel på föremål kan vara hushållsapparater, kläder, maskiner, fordon och byggnader.⁴

ICT

Informations- och kommunikationsteknik (från engelskans Information and communications technology), bygger på kommunikation mellan människor baserat på IT-lösningar. Användningen av ICT har särskilt ökat efter uppkomsten av Internet och behovet att internationellt kommunicera och ta del av information.

Smart

Smart kännetecknar ofta att nyttja digital teknik och innovation för att lösa utmaningar. I den här rapporten använder vi oss av den definition som är kopplad till utvecklingen av Smarta Landsbygder i Sverige, nämligen att använda kreativa lösningar på lokala problem genom att använda områdets styrkor.

AI

AI, står för Artificiell Intelligens. Vi använder oss i rapporten av EU:s definition. AI är en maskins förmåga att efterlikna människoliknande drag, så som resonering, inläring, planering och kreativitet.

Digital Service

I rapporten definierar vi digital service enligt konceptet Smarta Landsbygder, vilket innebär att digitalisera servicelösningar som finns eller nya idéer för att lösa service på landsbygden. Ett exempel är hybridbutiker som främjar öppettider för matbutiken utan extra kostnader för personal. En annorlunda definition på digital service innefattar de tjänster eller information som offentliga aktörer tillhandahåller, lagen om tillgänglighet till digital offentlig service innebär att alla människor oavsett funktionsnedsättning ska ha tillgång till service.

⁴ Internet of Things Sverige. IoT – så funkar det. <https://iotsverige.se/om-oss/iot-sa-funkar-det> (Hämtad 2025-05-06)

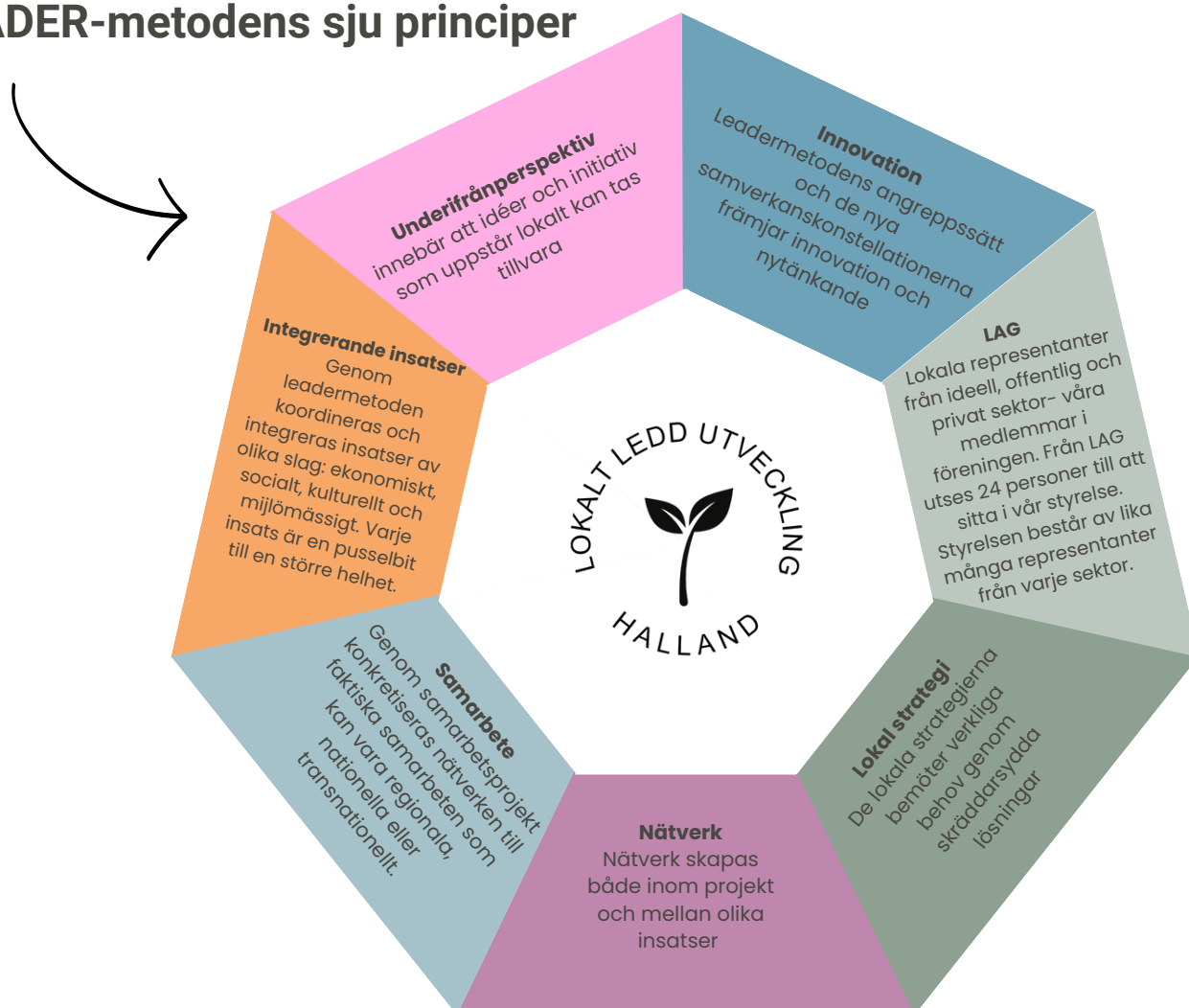
Landsbygder

Det finns flera olika definitioner av landsbygd och tätort beroende på vem du frågar. En utmaning med att sätta en entydig definition av landsbygd är att det är olika förutsättningar i respektive kommun och för respektive landsbygd. I rapporten använder vi därför begreppet i plural - landsbygder, och utgår från de områden som är stödberättigade genom leader. De områdena baseras på regionala statistikområden (RegSO) som innefattar de områden som har en befolkning mellan ca 650 – 23 000 invånare.

Lokalt Ledd Utveckling/LEADER

LEADER-metoden är en metod för landsbygdsutveckling som kom som ett EU-initiativ 1991. I Sverige finns idag 40 föreningar som arbetar med LEADER, varav Lokalt Ledd Utveckling Halland är en av dem. LEADER-metoden bygger på sju principer, nämligen: lokal strategi, underifrånperspektiv, LAG-styrelsen, innovation, integrerande insatser, nätverk och samarbete.

LEADER-metodens sju principer

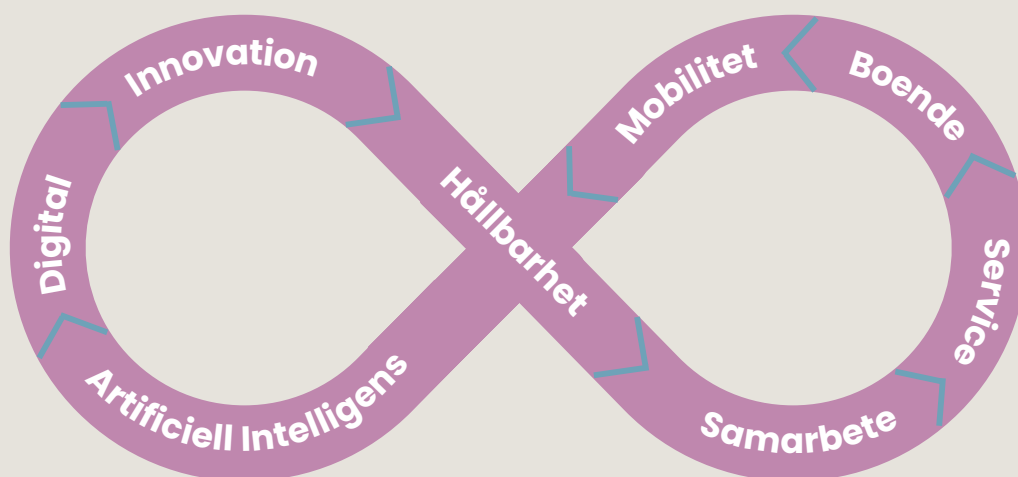

Syfte

Syftet med projektet Smarta Landsbygder är att möjliggöra utvecklingen av boende och digital service på Hallands landsbygder. Som en del av detta genomför vi en behovsanalys för att undersöka de hinder och möjligheter som befolkningen på Hallands landsbygder upplever. Så som, vilken service är viktigast och vilka anledningar skulle kunna göra att folk flyttar? Hur upplever befolkningen att skaffa nytt boende och få eventuellt bolån? Som en hörnsten av LEADER-metoden är underifrånperspektivet en nyckel för utveckling, vi tror på individers förmåga att skapa sin egen framtid och vill därför lyfta fram deras perspektiv och erfarenheter.

Målet med projektet är att öka andelen permanentboende, stärka den sociala hållbarheten och främja entreprenörskap, som i sin tur bidrar till en ökad attraktivitet. Projektet bygger vidare på det tidigare projektet Smarta Landsbygder i Halland, som beskrivs i kapitlet Om Smarta Landsbygder.

Genom att hitta nya samarbetspartners och platser för pilotprojekt vill vi vara en drivande kraft i landsbygdsutvecklingen – och fortsätta utveckla konceptet Smarta Landsbygder med ett Halländskt fokus.

Om Smarta Landsbygder

En introduktion till konceptet – från EU till Halland

Vi kommer i det här kapitlet introducera begreppet Smarta Landsbygder och dess uppkomst i EU, Sverige och inte minst ur ett Halländskt perspektiv.

Smarta Landsbygder är inte bara namnet på projektet, men också ett övergripande koncept för landsbygdsutveckling, och kan även kallas för Smarta Byar, från engelskans Smart Villages.

En studie av Frans Elf, ett studentarbete under Tillväxtverket och Jordbruksverket, visar att konceptet inte skiljer sig så mycket från den landsbygdsutveckling som de senaste åren har varit norm.⁵ Även om konceptet innebär att skapa innovationer bör det därmed snarare ses som en ny paradigm av landsbygdsutvecklingen än något helt nytt.

Nationellt finns en arbetsgrupp för Smarta Landsbygder initierat av Landsbygdsnätverket. Nätverket ska främja lärande och erfarenhetsutbyte för att bidra till utvecklingen av Smarta Landsbygder i Sverige. Akademin spelar en viktig roll genom att driva forskningsprojekt och utbilda studenter som kan implementera kunskaper i kommande arbetsliv, något vi beskriver under Smarta Landsbygder i Sverige. Kommuner, regioner och andra offentliga aktörer har en central roll i att initiera och samordna insatser, som bör göras i nära dialog med byalag, andra föreningar samt lokala företag och entreprenörer. Detta lyfter Elf genom att konceptet ska involveras lokalt, regionalt och på nationell nivå, varpå de olika myndigheterna innehar olika funktioner för att genomföra detta. Andra funktioner för utveckling är LEADER-metoden och näringsliv, nämligen: LEADER-områden kan fungera som en länk mellan lokalbor på landsbygder och regionala nivåer. Medan företag har en viktig roll för näringslivsutveckling, digital infrastruktur och kunna erbjuda både arbetsmöjligheter och service till människor på landsbygden.⁶

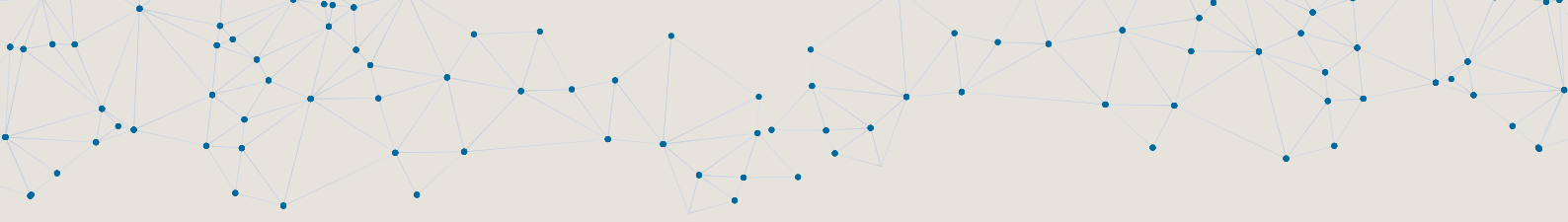

Smarta Landsbygder utvecklar kreativa lösningar på lokala utmaningar. Genom att använda ortens unika styrkor och möjligheter bidrar aktiva invånare till en hållbar utveckling i området. De utvecklar och förverkligar strategier med utgångspunkt i ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, ofta genom innovation och med hjälp av digital teknik. Arbetet utgår från nya initiativ, eller sådana som redan finns, och finansieras av offentliga aktörer, privata aktörer eller både och. Smarta landsbygder gynnas av samarbete och nätverkande med andra platser - både på landsbygd och i stad.

- Landsbygdsnätverket

⁵Frans Elf. Smarta Landsbygder – En studie över konceptet Smarta Landsbygder i Sverige. (Praktikprojekt. Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap, Sveriges lantbruksuniversitet, 2021). [Smarta landsbygder- praktikprojekt.pdf](#) (hämtad 2025-06-11)

⁶Ibid.

Som beskrivit är också LEADER-områden en viktig aktör för att driva projekt och matcha lokala aktörer med myndigheter, erbjuda stöd och handledning.

Smarta Landsbygder nätverkar

En viktig grund för konceptet är **nätverkande** och **samverkan**, vilket innebär att Smarta Landsbygder blir smartare genom att det finns ett kluster med smarta landsbygder med tydliga kopplingar och nätverk till varandra, men som samtidigt har en närhet och nätverk med städer. Detta är en strategi som främjar hållbar utveckling i samverkan mellan civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor. Som en vidareutveckling av landsbygdsutvecklingen är själva konceptet av Smarta Landsbygder därmed något som skulle behövas i politiska strategier för att bemöta flera utmaningar.

Eftersom Smarta Landsbygder har mycket gemensamt med LEADER-metoden har många länder valt att låta sina LEADER-områden vara bärare av konceptet. Något vi beskriver mer om i *Smarta Landsbygder i Sverige*.

S

Skapa kreativa lösningar på lokala utmaningar genom att använda områdets styrkor.

M

Möjliggöra boende och digital service på Hallands landsbygder

A

Arbetet utgår ofta från innovation och digital teknik och där invånare arbetar tillsammans

R

Rika landsbygder! Entreprenörskapandet och en heterogen befolkning är viktiga delar för levande landsbygder som kan utveckla ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet

T

Teamwork makes the dream work! Samarbeten och nätverkande är en nyckelfaktor, både lokalt i byar och med städer.

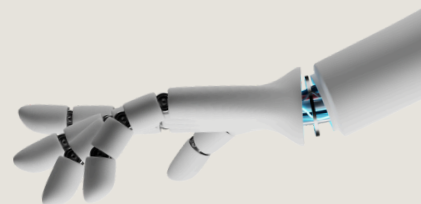

Foto: AI-genererad vid Adobe Firefly

Smarta Landsbygder i EU

Begreppet Smarta Landsbygder, eller Smarta byar som det också kan kallas, tog fäste i EU:s politiska arena 2016 där tematiska arbetsgrupper skapades för att främja utvecklingen och en plan för Smarta Byar i EU. De tematiska grupperna har exempelvis tittat på hur ICT kan förbättra hälsa, service, utbildning, energi, infrastruktur och handel.⁷ 2017 lanserade därefter kommissionen en strategi för konceptet Smarta Landsbygder. Landsbygdsutveckling är den andra pelaren i EU:s gemensamma jordbrukspolitik, den återspeglar program och initiativ av EU:s prioriteringar, varav en åtgärd för utveckling är LEADER. I *EU Action for Smart Villages* beskrivs hur Lokalt Ledd Utveckling är en metod för att utveckla Smarta Landsbygder, och där digital teknik och innovationer är sätt att skapa tillgänglighet, kvalitet och bättre service för medborgare samtidigt som det också kan minska klimatpåverkan.⁸ Även i en vägledning om hur man blir en smart by lyfter Smart Rural 21 hur Lokalt Ledd Utveckling/LEADER är en metod för att främja utvecklingen av Smarta Landsbygder.⁹ LEADER har en struktur som matchar konceptet Smarta Landsbygder och som främjar samarbeten mellan flera aktörer.

⁷ European Network for Rural Development. *Smart Villages*. https://ec.europa.eu/enrd/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en.html (hämtad 2025-05-15)

⁸ European commission. *EU action for Smart Villages*. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/supporting-smart-village-strategies_en (hämtad 2025-05-14)

⁹ Edina Ockso. En vägledning om hur man blir en smart by – förberedande åtgärd om Smarta Landsbygdsområden på 2000-talet. 2022. *Guidebook – Smart Rural Areas* (hämtad 2025-06-11)

Smarta Landsbygder i Sverige

Som vi påpekat tidigare erbjuder såväl Halland som Sverige många variationer av landsbygder, vilket också innebär att det inte finns en entydig definition eller tillvägagångssätt för att skapa en smart landsbygd. Landsbygdsnätverket lyfter vikten av att utgå från lokala behov och kunskaper för att sedan hitta samarbetspartners och finansiering.¹⁰

Några exempel på projekt som genomförts inom konceptet Smarta Landsbygder kan vara att möta utmaningar så som demografi, klimatåtgärder, förenkling och tidsbesparing, demokratiska processer eller digital kunskapsutveckling genom digitala hubbar. Skånska Veberöd har genom samarbeten med akademi, näringsliv och kommun utvecklat flera olika Smarta lösningar. Där gör en 3D-scanning av byn hantering av bygglovsansökningar enklare, och ger dessutom en överblick över digitala lösningar i byn. Veberöd arbetar även med kompetensutveckling, mätningar av trafik eller vatten samt innovationshubbar.¹¹

Länsstyrelsen i Skåne publicerar två gånger per år tidningen Smart Landsbygd, ett sätt att sprida information och kompetensutveckla företag och lantbrukare.¹²

Med stöd från Vinnova har Vingåkers kommun startat projekt Smarta Vingåkersbygden som ska göra Vingåker till en åldersvänlig bygd 2031, detta för att möta de demografiska utmaningar som kommunen står inför.¹³

Av Sveriges 40 LEADER-områden har 6 har initierat projekt för Smarta Landsbygder, men alla har på något sätt initierat delar av konceptet i deras olika projekt.

På akademisk nivå finns flertalet forskningsprojekt, exempelvis har Högskolan i Halmstad, Högskolan i Kristianstad och Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Linköpings universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Göteborgs universitet initierat forskningsprojekt. Exempelvis ska projektet SMALL (SMarta Livskraftiga Landsbygder) av Luleå Tekniska Universitet, stärka digitalisering och innovation genom digitala hubbar och mobila arbetsplatser.¹⁴

¹⁰ Landsbygdsnätverket. Så gör du. (u.å.) [European Network for Rural Development. Smart Villages.](https://ec.europa.eu/enrd/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en.html) https://ec.europa.eu/enrd/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en.html (hämtad 2025-05-15). (hämtad 2025-06-10)

¹¹ Smarta Byar. Smarta byar – Forskarbyn för vad som är smart och hållbart. (u.å.) [European commission. EU action for Smart Villages.](https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/supporting-smart-village-strategies_en) https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/supporting-smart-village-strategies_en (hämtad 2025-05-14). (hämtad 2025-06-09)

¹² Länsstyrelsen Skåne. Tidningen Smart Landsbygd. (u.å.) [Edina Ockso. En vägledning om hur man blir en smart by – förberedande åtgärd om Smarta Landsbygdsområden på 2000-talet. 2022. Guidebook – Smart Rural Areas](#) (hämtad 2025-06-11). (hämtad 2025-06-09)

¹³ Vingåkers kommun. Smarta Vingåkersbygden. (u.å.) <https://vingaker.se/smarta-vingakersbygden> (hämtad 2025-06-09)

¹⁴ SMarta Livskraftiga Landsbygder. SMALL. (u.å.) <https://digiby.se/om-projektet-42184072> (hämtad 2025-06-10)

IVA, studentrådet för Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien har i projektet Smart Landsbygd undersökt status för digitalisering i olika kommuner och de vill framför allt inspirera studenter att bygga sin karriär på landsbygden.¹⁵ Vi kommer under kapitlet Goda Exempel beskriva mer om projekt som har en koppling till de utmaningar som framkommer i analysen.

Sammanfattningsvis har de olika projekten som genomförs och har genomförts utgångspunkt i lokal förankring, men är i synnerhet i samverkan mellan lokalbor, kommuner, regioner, akademi, näringsliv. Ofta med finansiering från EU, kommuner, regioner eller andra projektförfinansiärer så som RISE, Tillväxtverket, Formas, Jordbruksverket eller Vinnova. Utöver ovan nämnda exempel finns även flertalet initiativ som är i linje med konceptet Smarta Landsbygder men som inte direkt marknadsförs så.

Smarta Landsbygder i Halland

Smarta Landsbygder i Halland, ett tidigare projekt av Lokalt Ledd Utveckling Halland, hade som syfte att lyfta vidare landsbygdsutveckling i Halland och undersöka hur man ska kunna arbeta med konceptet Smarta Landsbygder. Främsta målgruppen för projektet var lokalbor i de utpekade orterna Femsjö och Unnaryd där möten hållits med boende och där man gjort Lokala utvecklingsplaner och en lokalekonomisk analys.¹⁶ Projektet tog fram två metodkataloger som beskriver goda exempel för boende, digitalisering för att främja sammanhållning och demokrati i bygderna. Scanna QR-koderna eller besök www.lluh.se för att läsa metodkatalogerna.

På Halländsk nivå och vidareutvecklingen av Smarta Landsbygder är Högskolan i Halmstad en viktig roll, i synnerhet då Smarta städer och samhällen är ett fokusområde de arbetar med övergripande och på en mångvetenskaplig nivå.¹⁷

¹⁵ IVA. Smart Landsbygd. (2023). <https://www.iva.se/publicerat/smart-landsbygd/> (hämtad 2025-06-09)

¹⁶ Lokalt Ledd Utveckling Halland. Smarta Landsbygder i Halland. (u.å.). [Smarta Landsbygder i Halland - Lokalt ledd utveckling Halland](#) (hämtad 2025-06-11)

¹⁷ Högskolan i Halmstad. Fokusområde Smarta städer och samhällen. Senast uppdaterad 2025-05-12. <https://www.hh.se/om-hogskolan/fokusomrade-smarta-stader-och-samhallen.html> (hämtad 2025-05-27)

Analys

Bakgrund

Lysio Research har på uppdrag av Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH) genomfört en undersökning gentemot boende i Halland gällande Smarta Landsbygder. Syftet med undersökningen var ta reda på vad som skulle göra att fler vill bosätta sig eller bo kvar på landsbygden i Halland. Särskilt fokus har funnits på att ta reda på frågeområdena hinder och möjligheter för *boende* samt *digital service*.

Undersökningen genomfördes mellan den 14:e april och den 11:e maj 2025

Genomförande

Deltagare boendes i de RegSo-områden i Halland som tillhör LLUHs målgrupp bjöds in att delta i enkäten via ett brev som innehöll en QR-kod samt länk till en webbenkät. I inbjudan hade även respondenter möjlighet att via telefon ringa in och boka upp en intervju, men det var ingen som gjorde detta. Målbilden vara att samla in minst 300 svar. Den digitala enkäten fanns även tillgänglig för alla, vilket gjorde att även de som är boende i stad kunde delta.

Påminnelser gjordes via SMS. Totalt skickades tre SMS till de som inte hade svarat på enkäten vid påminnelsetillfället. Efter det tredje SMS:et hade skickats skulle Lysio Research börja telefonintervjua respondenter för att säkerställa att tillräckligt många svar hade inkommit, men då fanns redan över 300 svar.

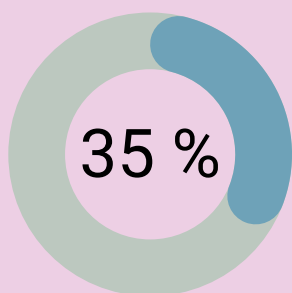
Totalt bjöds 1966 personer in att delta i enkäten 315 av dessa svarade på enkäten. Det ger en svarsfrekvens på 16%. Undersökningen hade ett primärt fokus på att få in svar ifrån unga mellan 18-30 år och 50% av svaren skulle komma från denna åldergrupp. På följande sida syns svarsfrekvensen per kön och åldersgrupp. Fördelningen av de svarande åldersgrupperna syns i frågan "Hur gammal är du?".

Åldersgrupp	Urval	Antal svar	Svarsfrekvens
Kvinna	905	159	18%
Man	1060	155	15%
Oidentifierad	1	1	100%

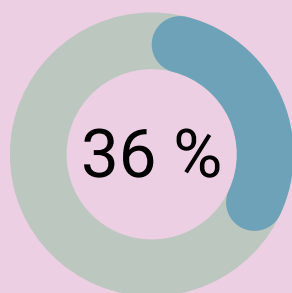
Åldersgrupp	Urval	Antal svar	Svarsfrekvens
18-30	1362	154	11%
31-40	95	30	32%
41-50	107	19	18%
51-65	220	53	24%
66-80	180	59	33%

Boende

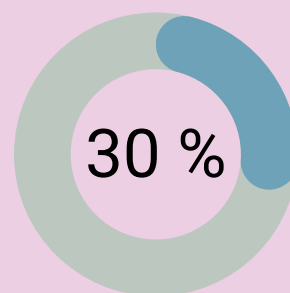
Vart bor du idag?

Landsbygd

Mindre samhälle

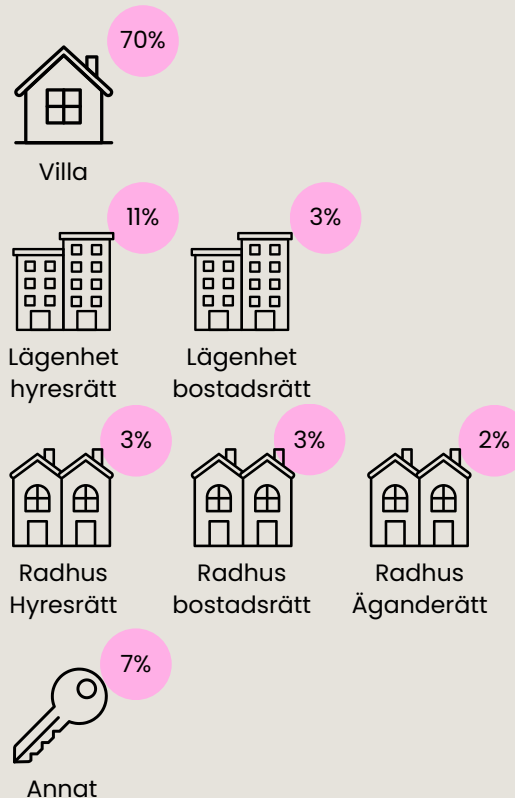
Centralort

Resultatet visar att en majoritet av respondenterna, 70%, bor i villa och att 83% är nöjda med sin nuvarande boendesituation. Samtidigt upplever nära hälften, 48%, att det inte är enkelt att skaffa ett nytt boende, vilket pekar på en upplevd begränsning i rörligheten på bostadsmarknaden och möjligheter till olika typer av boende.

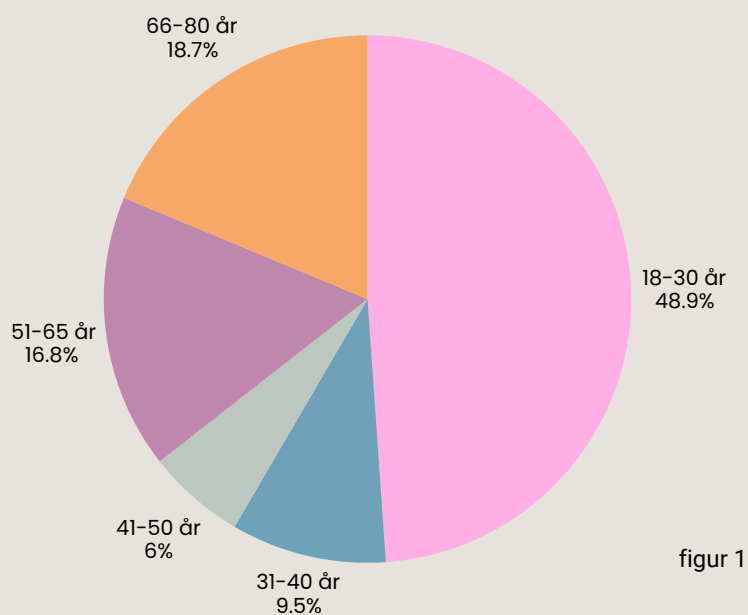
Det kan förklaras genom strukturella hinder så som bygglov och banklån, men också hur kommunen arbetar med boende på landsbygderna. 52% instämmer inte i att det är lätt att få bygglov, och bilden av tillgången till lån är splittrad – 44% anser att det är lätt att få lån, medan 28% inte håller med. Bland fritexterna betonas särskilt att det är för dyrt, finns få hyresrätter och lägenheter, något som också kan synas i statistiken om hur folk bor idag. Svaren visar att möjligheterna att bygga nytt på landsbygden i Halland försvåras av både regelverk och finansieringsfrågor.

Vidare anser 80% att närhet till mataffär är viktigt, och 55% lyfter kollektivtrafik som en betydelsefull faktor för var man vill bo. Från den ljusa sidan uppger trots detta en majoritet att avsaknaden av sådana funktioner inte är tillräcklig orsak för att flytta. Däremot vet vi inte hur avgörande det är för människor som bor i en stad men önskar flytta till landsbygd.

Sammanfattningsvis framkommer att boendemiljön på landsbygden i Halland generellt uppskattas, men att det finns hinder som kan försvåra för såväl inflyttning som nybyggnation.

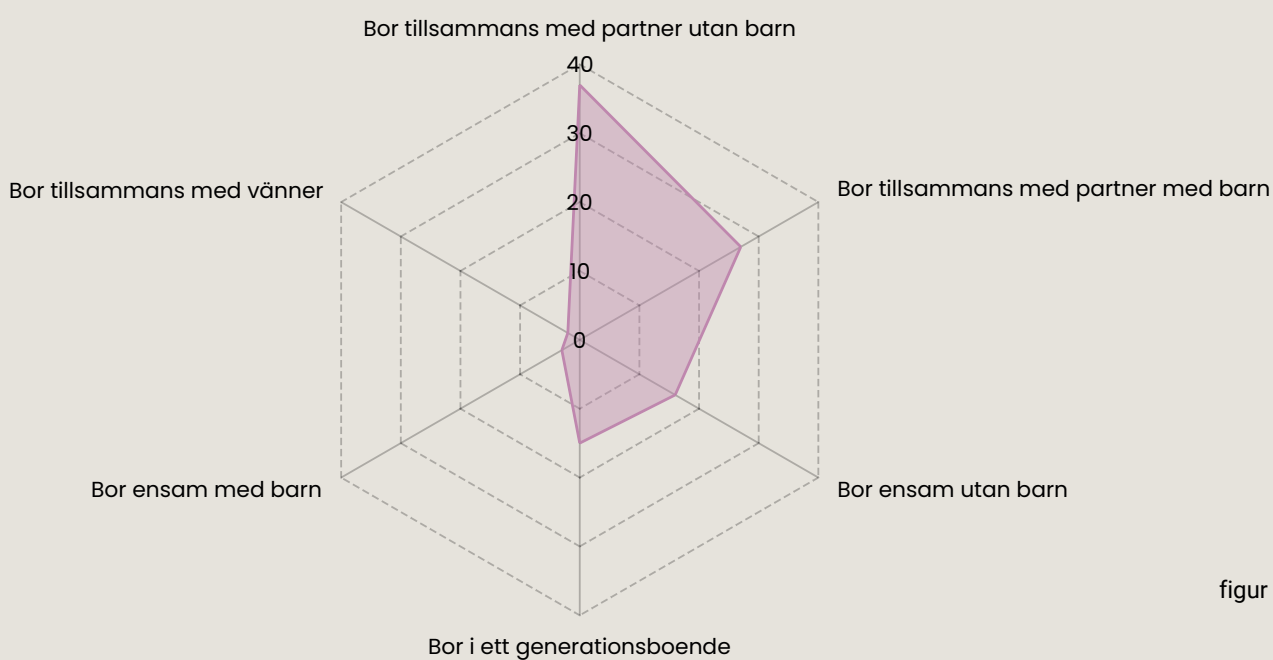

Hur gammal är du?

Hur ser din familjesituation ut?

Figur 2 nedan visar hur respondenterna bor. 37% uppger att de bor tillsammans med partner utan barn, 27% bor tillsammans med partner och barn, 16% bor ensamma utan barn, 15% bor i ett generationsboende, 3% bor ensam med barn och 2% bor tillsammans med vänner. Då hälften av respondenterna är mellan 18-30 år är det inte så förvånande att många bor i par med barn.

“Du instämde inte med att det är enkelt att få tag i ett boende på landsbygden. Hur kommer det sig?”

“Jag upplever det väldigt svårt att hitta fastigheter som inte rusar i pris. Dom objekten jag har tittat på så har budgivningen landat på 800 000-1000 000kr över utgångspriset. Också är det väldigt svårt att hitta fastigheter i fint skick. Dom flesta är väldigt nergångna med en hög prislapp. Jag hade även velat se att det blir lättare att köpa övergivna fastigheter, finns en hel del fastigheter som hade kunnat bli fina och bidra till landsbygds-bilden.”

“Svårt att hitta hus att hyra på landsbygden. många gårdar som går i arv förfaller för att dom inte har intresse när vi är många som hade drömt om att få bo på en gård.”

“Precis som med hyresrätter över lag så finns det ju inte tillräckligt med bostäder att hyra på landsbygden. Det verkar till och med vara ännu svårare här”.

“Finns ej att hyra och ska du köpa så kostar det 5-6 miljoner. Sen kostar det att pendla när man bor på landsbygden. Inte lätt att komma in på bostadsmarknaden och ännu svårare att ha råd med en familj.”

“Inte många lägenheter, lägenheterna är väldigt dyra och finns inga “billigare” alternativ för de med lägre inkomst än 25 000 och har barn för att få det att gå runt ekonomiskt”

“Det finns inget att hyra och bostadskön är alldeles för lång. Jag är ensamstående med 3 barn på heltid och bor i andra hand på 89 kvm. Vi skulle behöva minst sovrum till men det finns inget att hyra och då jag redan betalar 12500 i månaden så skulle jag förmodligen inte ha råd med större. Helt hopplös situation”

“Det är relativt svårt att få bolån om man inte är två vuxna med god ekonomi och tillsvidare jobb. Vi hade tur som kunde köpa när jag var student. Hittar man ett ruckel eller ett hus som behöver renoveras är det också extremt svårt att få renoveringslån från bank. Det är bara enstaka banker som erbjuder det. Dessutom finns det nästan bara alternativ om man vill äga hus. Det finns knappt lägenheter och hus som går att hyra känns som man ska ha tur och goda kontakter för att komma åt. Vill man bo på gård eller driva lantbruk/skogsbruk är det väldigt dyra investeringar och man behöver i princip ärva mark och gård för att kunna uppnå det som ung.”

Viktigt med en levande landsbygd

83 % av de svarande tycker att det är viktigt att människor bor på landsbygden. I fritextsvaren uttrycker många ett starkt engagemang för att bevara och utveckla landsbygden. Ett återkommande budskap är att landsbygden måste fortsätta leva – både för samhällets utveckling och för att bevara kultur och historia.

Många lyfter fram landsbygdens värden, som närproducerad mat, självförsörjning, naturvård och en trygg och god livsmiljö för människor i alla åldrar. Flera menar att det är viktigt att människor bor mer utspritt i landet – för att minska trycket på städerna och undvika att allt centraliseras. Det finns också en önskan om större mångfald i yrken och livsstilar på landsbygden, så att den inte bara förknippas med jordbruk.

Svaren visar en tydlig vilja att se landsbygden som en självklar del av samhället – där människor kan bo, leva och bidra på lika villkor som i staden. I kommande stycke lyfter vi några citat som framkommer i fritextsvaren.

“Skapar en livskraftig landsbygd, offentlig verksamhet måste finnas över allt”

“Så landsbygden kan leva.
Alla kan inte bo i städer.
Mycket människor på lite
plats kan medföra osämja.”

“Viktigt att hålla landskapet
levande med lantbruk och
djurhållning. Allt mera viktigt
idag så att vi i alla fall till en
viss del kan vara
självförsörjande med
livsmedel”

“Mångfald är jätteviktigt.
Landsbygden behöver människor
med olika utbildningar och inte bara
lantbrukare. Barnen som växer upp
på landet behöver ha tillgång till
vuxna med olika kompetens och
tillgång till kreativitet”

Jag tycker om
landsbygden. Skulle
själv vilja bo än mer
utanför centrala
bostadsområden
men det är svårt
med barn i skolålder
och pendling till
jobb osv.”

“Jag tycker det är viktigt att hålla våra
landsbygder levande. Visa att de blomstrar av liv
och inte är öde och skrämmande. I ett stort
perspektiv tror jag folk mår bättre av att bo på
landsbygden vilket kan generera en bättre
folkhälsa och ekonomi då hus på landsbygden
oftast inte kostar lika mycket som i tätbebyggda
områden eller storstäder. Det är viktigt för att
bevara svensk kultur och historia. Vårda hus som
finns och skapa nya. Om fler bor på landsbygden
kan vi också främja fler arbetstillfällen och
företagande.”

“Hallands tätorter är tämligen små.
Landsbygden har resurser och kompetens
som Halland behöver men då måste man
kunna bo och verka där.”

“Landsbygdens gemenskap är för mig viktigt och mer framstående än gemenskapen i
städerna. Att det bor folk på landsbygden är en vital del i den gemenskap som finns.
Dessvärre upplever jag genomsnittsåldern på landsbygden som högre än i städerna, med
stor marginal, och befolkningsmängden som krympande därtill.. Det är därför av yttersta
vikt att folk bor på landsbygden och fortsätter bosätta sig på landsbygden, delvis för att
kunna bevara landsbygdkulturen och delvis för att kunna fortsätta försörja
landsbygdens näringsliv med såväl arbetare som intäkter.”

Du kan inte tänka dig att bosätta dig på landsbygden. Hur kommer det sig?

På frågan "Du instämde inte med att du kan tänka dig bosätta dig på landsbygden. Hur kommer det sig?" Av respondenterna svarade 70% att de kan tänka sig att bosätta sig på Hallands landsbygd. 13% svarade "varken eller" och 17% instämde inte med att de kan tänka sig bo på landsbygden. I följande stycke beskriver vi de anledningar som framkommer i fritextsvaren från de 17%.

Trots landsbygdens naturnära kvaliteter uttrycker de respondenter som ej kan tänka sig att bo på landsbygd en tydlig preferens för att bo mer centralt. De främsta skälen handlar om närhet – till service, arbete, kollektivtrafik, kulturutbud och sociala nätverk. Många uppskattar gångavstånd till affärer, skolor och restauranger, samt att ha grannar nära. Bristande kollektivtrafik och beroendet av bil, särskilt för barnfamiljer och äldre, lyfts som avgörande hinder. Flera respondenter har erfarenhet av landsbygdsliv men ser det som opraktiskt i vardagen, särskilt efter högre studier eller i livets senare skeden. Det framkommer även en känsla av isolering och en önskan om att vara närmare "där det händer". För att människor ska vilja bo och även fortsätta bo på landsbygd ses alltså service och kollektivtrafik som två av de största utmaningarna.

"Behöver bil då
bussförbindelser är dåliga"

"Där jag bor idag finns det för lite
kollektivtrafik och affärer"

"Det är långt till allt, vänner, skola,
kollektivtrafik och jobb"

"Gjort det. Uppskattar idag
närheten till service"

"Är i den åldern då man vill ha
närhet till service"

"Jag vill ha
gångavstånd
till affär skola
mm"

"Folk på landsbygden glöms bort;
kollektivtrafik dras in, skolor
stängs, små samhällen dör ut."

"Jag bor på landsbygden just nu. Det innebär för mig lång resa till mitt arbete. Jag vill inte heller behöva ha en bil vilket man behöver på landet särskilt som förälder. Bilpool på flera ställen skulle göra det lättare för många som bor på landet, helst vill cykla men är tvungna att ha bilen ibland."

"Jag är eg bondson och varit
månskensbonde i 14 år, men efter högre
utbildning vill jag ha nära till allt. OCH
bilen är en välsignelse av att dit vi vill
komma finns ingen kollektivtrafik"

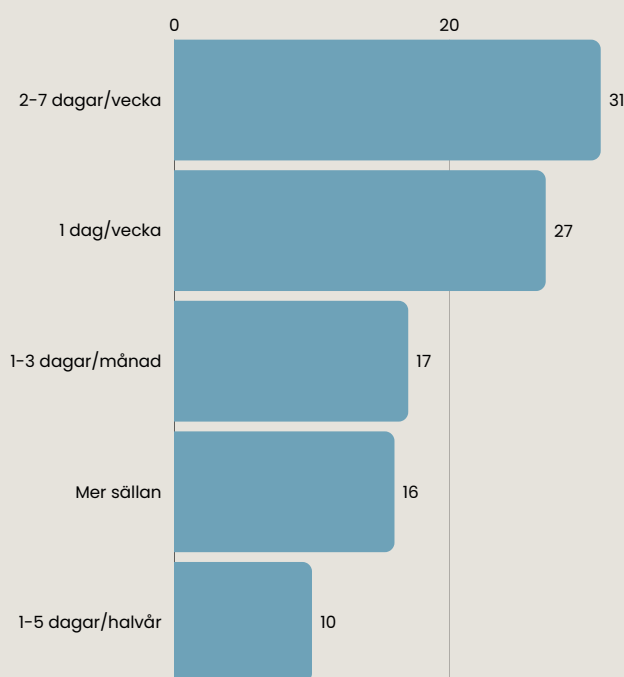
Service

Tillgång till grundläggande service är en central fråga för landsbygdens attraktivitet. I undersökningen uppger en tydlig majoritet att närhet till mataffär (80 %) och kollektivtrafik (55 %) är viktiga faktorer vid val av bostadsort. Även vårdcentral (48 %) samt skola, förskola och apotek nämns av en betydande andel som viktiga funktioner i närområdet. Figur 5 visar vad för typ av service som är viktigast.

Trots detta uppger 59% att de inte saknar någon av de föreslagna funktionerna där de bor i dagsläget, vilket tyder på att många upplever en tillfredsställande servicenivå. Kollektivtrafik lyfts dock fram som ett område med utvecklingsbehov – 52% anser att det inte finns god tillgång till kollektivtrafik i Halland generellt, och 14% anger just bristen på kollektivtrafik som en faktor som skulle kunna få dem att överväga att flytta.

Det framgår att 58% av respondenterna åker till en större stad minst en gång i veckan för att uträtta ärenden. Av dessa har vi delat in fritexten till sju olika teman som framkommer mest. Nämligen, handla mat, jobba, studera, träffa vänner, shopping och nöjen, träning och motion och övrigt (t.ex. vårdcentral, tandvård, frisör).

Kopplat till demografiska utmaningar betonar Abrahamsson och Hagberg mobiliteten som en utmaning för äldre på landsbygden eftersom bilkörning kraftigt minskar med åldern. Tillgång till bil är ofta en nödvändig funktion för att bo på landsbygd och kunna ta sig till olika typer av service då detta oftast inte finns i närområdet.¹⁸ Detta understryker vikten av funktionell service i vardagen och tillgång till goda kommunikationer för att möjliggöra boende och liv på landsbygderna.

Figur 3

Figur 4

¹⁸M. Abrahamsson & J-E. Hagberg. Housing plans of the oldest: ageing in semi-rural areas in Sweden. I Journal of Housing and the Built Environment (2020). 35:27. <https://doi.org/10.1007/s10901-019-09665-z>

Mataffär och kollektivtrafik högst upp på listan

Utifrån vad de flesta gör när de besöker städer är det heller inte förvånande vad för typ av service som önskas på landsbygder. Ordmolnet är baserat på vad folk önskar för service på landsbygderna. Många tycker att det är viktigt att ha en mataffär i närheten, och det stämmer också med vad folk oftast gör när de åker till en större stad. Över 100 personer uppger att de handlar mat vid sina stadsbesök. I fritextsvaren framgår att priserna i butiker på landsbygden ofta är högre, vilket gör att många väljer att storhandla i städer eller större orter där maten är billigare.

Figur 5

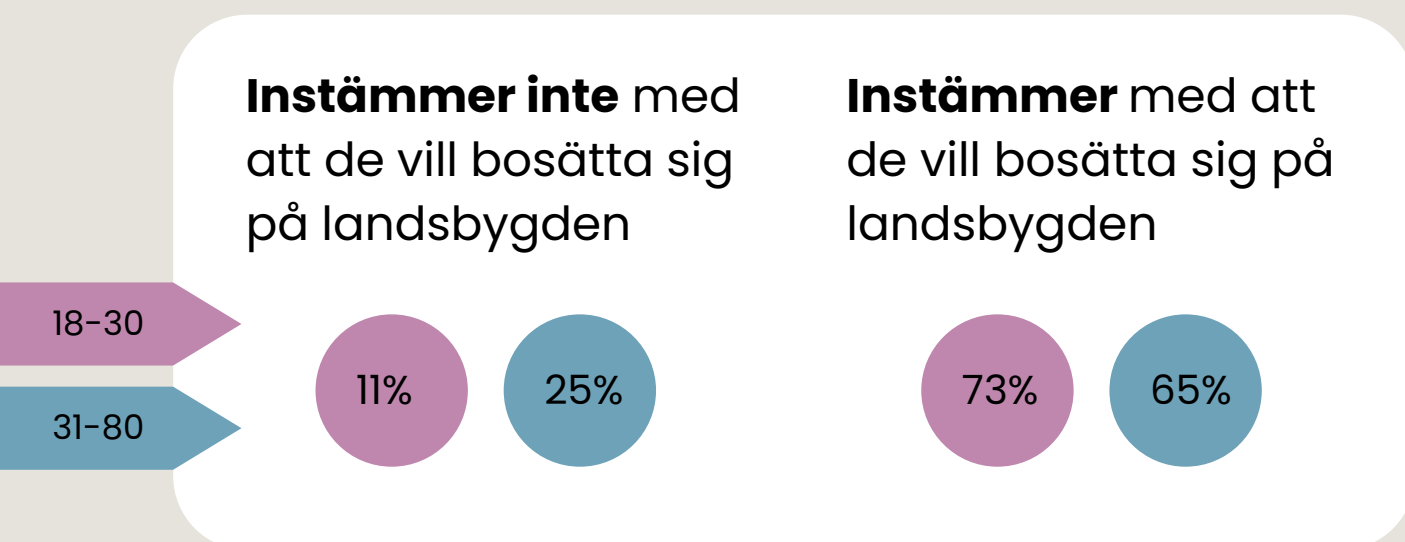
Så upplever 18–30-åringarna det

I analysen räknas personer mellan 18 och 30 år som unga, men det är viktigt att beakta att denna grupp rymmer olika livssituationer, från gymnasieelever som fortfarande bor hemma - till personer som köpt bostad och bildat familj. Eftersom en åldrande befolkning är en utmaning i många landsbygdsområden, väljer vi i detta avsnitt att särskilt lyfta fram hur unga vuxna i åldern 18–30 år upplever boende och service, jämfört med övriga respondenter i åldersgruppen 31–80 år.

Bland de unga bor 67 % i villa och 14 % i hyreslägenhet. Familjesituationen varierar: 26 % bor med partner utan barn, 27 % med partner och barn, och 26 % uppger att de bor i generationsboende. Totalt sett är 76 % av de unga nöjda med sin nuvarande boendesituation, men 56 % anser att det inte är lätt att hitta ett nytt boende om behovet skulle uppstå. När det gäller hinder för att byta eller bygga boende uppger 59 % att det är svårt att få bygglov, och 32 % att det är svårt att få lån.

När det kommer till service visar statistiken att unga i högre grad än övriga respondenter värdesätter närhet till skola, förskola, vårdcentral, idrottsaktiviteter, gym och skolbuss. Samtidigt är vikten av mataffär och kollektivtrafik likvärdig mellan åldersgrupperna.

På frågan om man kan tänka sig att bo på Hallands landsbygd svarar 73 % av 18–30-åringarna ja, jämfört med 65 % i åldersgruppen 31–80 år. Endast 11 % av de unga instämmer inte, medan motsvarande siffra bland de äldre är 25 %. Det visar tydligt att intresset för att bo på landsbygden är särskilt starkt hos yngre – en målgrupp som därmed bör prioriteras i framtida satsningar på bostäder, service och infrastruktur i Hallands landsbygdsområden.

Skola

46%

26%

Förskola

45%

21%

Idrotts- aktiviteter

32%

20%

Gym

35%

18%

Apotek

32%

42%

Vårdcentral

42%

55%

Bibliotek

10%

21%

Gymnasium

12%

5%

Tudelad upplevelse om kommunerna gör tillräckligt

På frågan "Min kommun gör tillräckligt för att skapa förutsättningar att bo och leva på Hallands landsbygd" svarar endast 19 % att de instämmer. 37 % är neutrala ("varken eller") och hela 44 % instämmer inte. Svaren visar därmed att många upplever att kommunernas arbete med landsbygdsutveckling är otillräckligt. Skillnaden mellan åldersgrupperna 18–30 år och 31–80 år är marginell – uppfattningen är genomgående likartad oavsett ålder.

I fritextsvaren lyfter flera personer fram konkreta exempel på brister, såsom nedläggning av skolor och förskolor samt otillräcklig kollektivtrafik. Det finns också en tydlig känsla av att resurser och satsningar koncentreras till centralorter, vilket bidrar till upplevelsen av att landsbygden prioriteras bort. Brist på boendemöjligheter nämns även som ett hinder för att leva och verka på landsbygden.

Eftersom inte alla kommuner nämns vid namn i svaren, och eftersom vissa synpunkter kan kopplas till enskilda fall, väljer vi att inte namnge specifika kommuner bland de fritextsvar vi lyfter fram i det här stycket. Samtliga kommentarer finns dock redovisade i sin helhet i bilagan Analys – Lysio, som anges i referenslistan.¹⁹

Bland fritextsvaren lyfts även infrastrukturellerade brister, såsom dåligt vägunderhåll, avsaknad av cykelvägar och trottoarer. Det är viktigt att poängtera att dessa frågor inte enbart ligger på kommunal nivå. Flera av de nämnda områdena faller under ansvaret för andra aktörer, såsom Region Halland (genom Hallandstrafiken), Trafikverket och andra statliga eller regionala instanser. Landsbygdsutveckling är således ett tvärsektoriellt ansvar, där samverkan mellan olika nivåer är avgörande för att skapa hållbara och tillgängliga miljöer i hela Halland.

De har inte byggt tilläcckligt med hyresrätter med rimliga hyror, tar inte hand om vägarna och lägger ned skolorna

Skolnedläggningar, avsaknad av kollektivtrafik

Dom ger inte bygglov och gör allt komplicerat för folk att fungera här ute för att de inte vill behöva ha kollektivtrafik, ambulanser, hemtjänst och annat så dom kan spara pengar.

Vi bygger igen landsbygden med villakvarter och solceller. Marken vi behöver bruka för att kunna försörja oss själva försvinner och vi som har en dröm om att få bo själva ute på en gård i lugn och ro för helt plötsligt ett villakvarter precis utanför fönstret eller en hel solcellspark att titta ut på

Kommunen lägger allt fokus på rondellerna och konst. Att bygga hus i *kommun* är både dyrt (kommunalt va) samt väldigt tidskrävande. Att behöva vänta 1-2 år från första bygglov till första spadtaget är väldigt tufft för plånboken. Sen är *kommun* väldigt bra på att neka ansökan och att behöva ta in en jurist för att bygga sitt drömboende anser jag är helt inkompetent

¹⁹Viktor Kvist. Smarta Landsbygder. Lysio Research. 2025. http://lluh.se/content/uploads/2025/06/Smarta-Landsbygde-Rapport_LLUH-compressed.pdf

Vad jag vet har *kommun* inte ens anställd personal som arbetar med landsbygdsfrågor på heltid. Det är ett "sidouppdrag" för anställda inom näringsliv eller samhällsutveckling men ingen som renodlat ägnar sig åt landsbygden. Ledningen vill också bygga storskaliga vindkraftverk där jag bor som påverkar både miljö, människors ekonomi och hälsa, eftersom det i stället gynnar el till fler, till industrier så att staden kan växa. Det är uppenbart att de utgår från en urban norm och inte prioriterar landsbygden. De bygger heller inget boende eller gör satsningar för skola. Det blir en ond spiral som kan ta flera generationer innan det rör sig i rätt riktning. Folk vill inte köpa mark och bygga hus om det inte finns en bra skola, och kommunen vill inte satsa på skola och dagis om inte befolkningen ökar. Man måste satsa för att vinna och inte bara spela defensivt. Något som är en utgift och satsning nu kan bli betydande för framtiden. De tänker inte så långsiktigt och hållbart är min upplevelse. Regionen gör heller inte så mycket med kollektivtrafiken. De har lagt ner flera linjer som förr har gått och bussar går i stället bara i de centralaste delarna, men den går inte så ofta ändå vilket gör att det är väldigt svårt att anpassa sig. Man måste ha flera bilar i en familj om man ska kunna bo på landsbygden. Det känns också som att kommunen förväntar sig att människor ska ställa upp med ideella krafter, det är helt nödvändigt för att ens bara

Det byggs för lite behöver fler lägenheter, men kommunen bromsar allt det tar så lång tid med allt när det gäller *kommun*!

Vi själva har verkat bygga hus på landsbygden men får verken lånelöfte eller bygglov. Dessutom tar de överdrivet lång tid att få svar om man får bygglov. Dom gör det inte attraktivt på landet då vägar ofta är dåliga och folk med barn blir det komplicerat för då dom behöver agera chaufför dagligen då det knappt finns kollektivt

De väljer att lägga ner fungerande landsbygdskolor och istället forsla in alla till stan. De skapar dåligt med möjligheter för folk att kunna flytta ut och bygga fler hus på landet och i småbyar

Det blir svårt att motivera folk att bo på landsbygden om man tar bort skolor och äldreboenden

Vilka är de största utmaningarna för landsbygden enligt dig?

Respondenterna har slutligen fått möjlighet att i fritext besvara vilka som de tycker är de största utmaningarna för landsbygden. Även bland dessa framkommer brist på skolor. En upplevd brist på närhet där det blir komplicerat eller långt att ta sig med kollektivtrafik, cykel. Även prisfrågan är en anledning där somliga upplever att priset för en villa inte nödvändigtvis skiljer sig mycket mellan stad och landsbygd. Men även här förekommer de tendenser som handlar om att bevara landsbygden, historien och dess kunskaper.

Möjligheten till att expandera och leva. Kommunen tar död på landsbygden genom att lägga ner skolor och tillåter ingen att bygga nytt om man inte bygger där kommunen vill. Ingen kollektivtrafik som går att åka och låter alla sina byggnader förfalla. Tar hyror som ingen har råd att betala så lägenheter står tomma

Det är extremt dyrt att bo på vissa platser på grund av inströmmande mängder människor från hela landet som exempelvis väljer att bosätta sig i ort. Men politik på regional nivå är nog inte rätt verktyg för att hantera ett sådant problem."

Jag skulle vilja påstå att alla landsbygder har så olika förutsättningar och utmaningar. Det viktigaste är att det ska erbjudas kollektivtrafik, infrastruktur, service och boende, dessa är avgörande för att folk ska vilja bo på landsbygden. Jag tror inte att landsbygden har problem med att folk drömmer om att bo där, jag tror landsbygden har problem med att det inte finns tillräckligt med resurser som gör att folk vill göra uppoffringar för att flytta dit

Det största problemet som förekommer på landsbygden är att kollektivtrafiken är i princip helt bortplockad. Jag bor i en liten by där det gick buss för många år sedan men den togs bort. Och jag anser att man inte alltid behöva ta bil konstant, vi säger att vi vill ta hand om vår natur och köra mindre bil, men inte alltid så lätt om det inte finns någon buss att ta

Bristen på service. Man måste ha bil för att klara sig och med ökande ålder ökar risken att man inte får lov att köra.

Att hålla den levande. Som lantbrukare tycker jag att det är viktigt att alla gör sin "plikt" till att hålla landsbygden levande. Ser tyvärr brister med det idag, jag tycker många slarvar med att sköta om sina fastigheter, skog, beten och åkermark som man gjorde förr i tiden. Jag tror att många har arvt fastigheter från sina släktingar där dom nya ägarna inte riktigt har kunskapen om hur man förvaltar sina ägor på rätt sätt."

Att få behålla skola, vård och omsorg inom rimligt avstånd. Allt behöver inte vara i stan. Flyttas allt in till städerna så blir det inga barnfamiljer kvar på landsbygden.

Att det saknas kollektivtrafik. Att det saknas trottoarer i mindre samhällen vilket gör det farligt för våra barn.

Foto: Masson

Sammanfattning

Villa den vanligaste boendeformen utanför urbana områden

Resultatet visar att en stor majoritet (70 %) av de svarande bor i villa. 83 % instämmer i att de är nöjda med sin nuvarande boendesituation. Samtidigt uppger 48 % att de inte tycker att det är enkelt att skaffa ett nytt boende om de skulle vilja.

Det innebär att även om många är nöjda med sitt nuvarande boende, upplever en stor andel respondenter att det skulle vara svårt att flytta någon annanstans om de önskade.

Bygglov en tudelad fråga

Resultatet visar även att en majoritet anser att det inte är lätt att få bygglov. 52 % svarar att de inte instämmer, eller inte alls instämmer. På frågan om det är lätt att få lån svarar 44 % att de instämmer, medan 28 % inte instämmer. Svaren tyder på att det finns en upplevd barriär när det gäller att bygga nytt – särskilt i form av svårigheter att få bygglov – vilket i sin tur kan påverka möjligheterna att leva som man vill i Halland.

Bilden av hur lätt det är att få lån framstår som tudelad.

Det finns en betydande andel som tycker att det är förhållandevis lätt, men också en märkbar andel som tycker att det är svårt. Vid en analys av respondenterna syns att det är relativt jämnt mellan alla åldersgrupper vad gäller andelen som inte instämmer i att det är lätt att få lån. Den enda grupp där andelen är lägre är 51–60-åringar. Det är möjligt att denna grupp historiskt sett haft lättare att få lån, vilket kan förklara varför färre där upplever det som svårt.

Mat och kollektivtrafik viktigast

En majoritet tycker att det är viktigt att ha mataffär och kollektivtrafik i närheten av där man bor.

80 % anger mataffär och 55 % kollektivtrafik. 48 % uppger vårdcentral, och en dryg tredjedel svarar skola, apotek och förskola. På frågan om det finns något man saknar i närområdet som skulle kunna få en att flytta därifrån svarar 14 % kollektivtrafik. Runt en tiondel uppger mataffär, gym och restauranger. Dock svarar 59 % "Inget av ovanstående".

Det är tydligt att mataffär och goda förbindelser är viktiga faktorer för var människor vill bo. Men för de allra flesta utgör inte avsaknaden av dessa en direkt flyttorsak.

Majoriteten av de som svarade på undersökningen – 58 % – anger att de behöver resa till en större stad minst en gång i veckan för att uträtta ärenden.

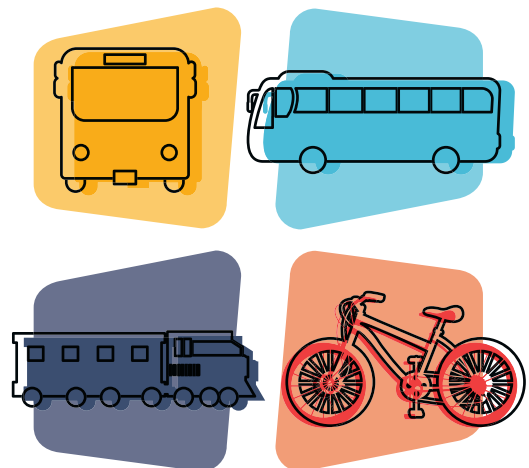
De vanligaste anledningarna är arbete eller att handla mat. Trots att närhet till mataffär upplevs som viktigt, är det alltså många som ändå åker till större städer för inköp.

83 % anser att det är viktigt att människor bor på Hallands landsbygd, och 70 % kan tänka sig att själva bosätta sig där.

Samtidigt tycker 44 % att deras kommuner inte gör tillräckligt för att skapa förutsättningar för att bo och leva där. Dessutom uppger 52 % att det inte finns god tillgång till kollektivtrafik i Halland generellt. Detta tyder på att det finns utvecklingspotential vad gäller kommunernas förståelse för vad som krävs för att skapa bra levnadsvillkor på landsbygden – till exempel tillgång till mataffär och kollektivtrafik.

På frågan om det är enkelt att få tag i boende på Hallands landsbygd svarar 44 % att det varken är enkelt eller svårt. Samtidigt svarar 39 % "Vet ej".

Det är alltså en stor andel som antingen inte har en tydlig uppfattning i frågan eller inte vet. Det kan bero på att många helt enkelt inte har försökt bosätta sig på landsbygden

Fibertillgång i Halland

Samhällets digitalisering genomsyrar en större del av våra liv, utvecklingen har kommit långt och att hantera exempelvis sin ekonomi, ta emot post, boka vårdbesök eller ta del av nyheterna kräver idag en smart telefon och internetuppkoppling. Bredband är därför en nödvändig förutsättning för att ta del av grundläggande service i samhället. Regeringens vision är att skapa ett helt uppkopplat Sverige och har utifrån det tagit fram en strategi för bredband med målsättningen att alla ska ha tillgång till snabbt bredband senast 2025. Men hur går det för Halland?

För att utveckla tillgången av digital infrastruktur ansvarar både Region Halland, Hallands kommuner och Länsstyrelsen. För att främja bredbandsutbyggnaden har ansvarig myndighet Post- och Telestyrelsen (PTS) bland annat i uppgift att dela ut stöd som fiberföreningar, operatörer och stadsnät kan söka. Det går även att ansöka om EU-medel för att få stöd.

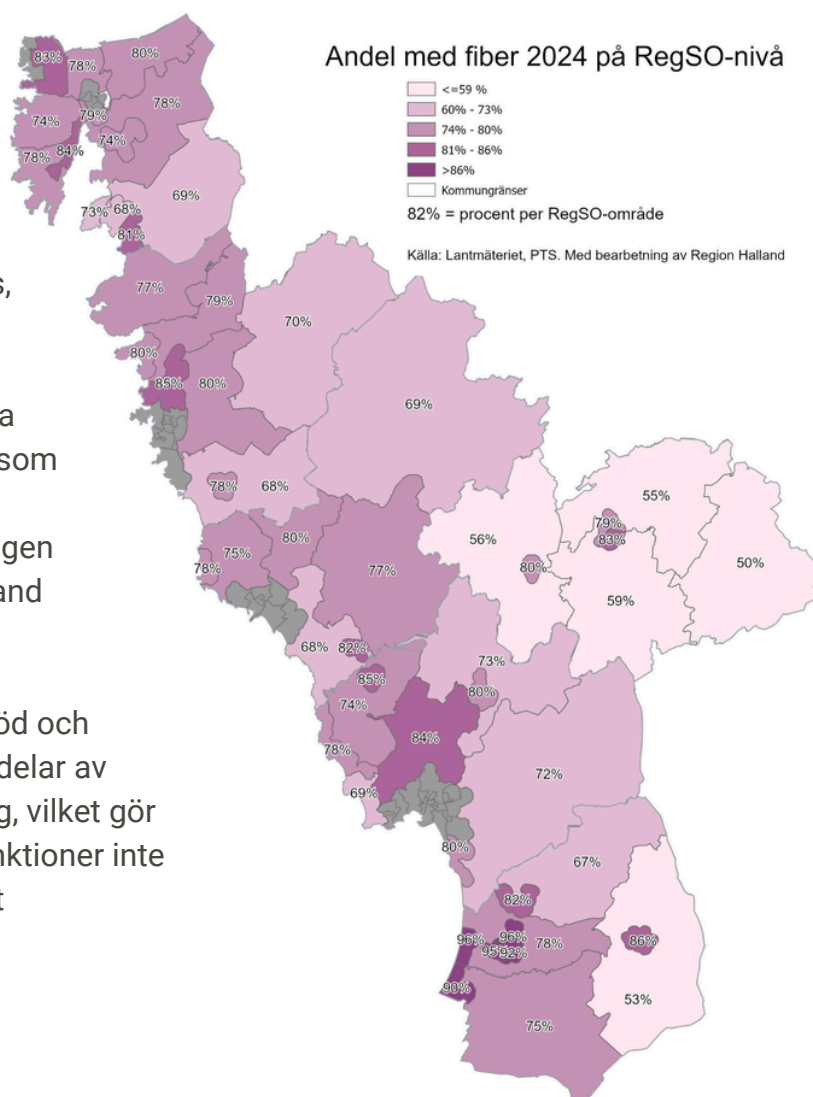
Statistik från PTS visar att Halland har som helhet tillgång eller har fått erbjudande om anslutning till följande: 98,82% 1Gbit/s eller mer, 99,71% 100 Mbit/s och 99,96% 30Mbit/s eller mer.²⁰ Figur 6 visar de hushåll

och arbetsställen som har eller har fått erbjudande om anslutning av 1Gbit/s, varje ruta

visar en yta om 250 x 250 meter.

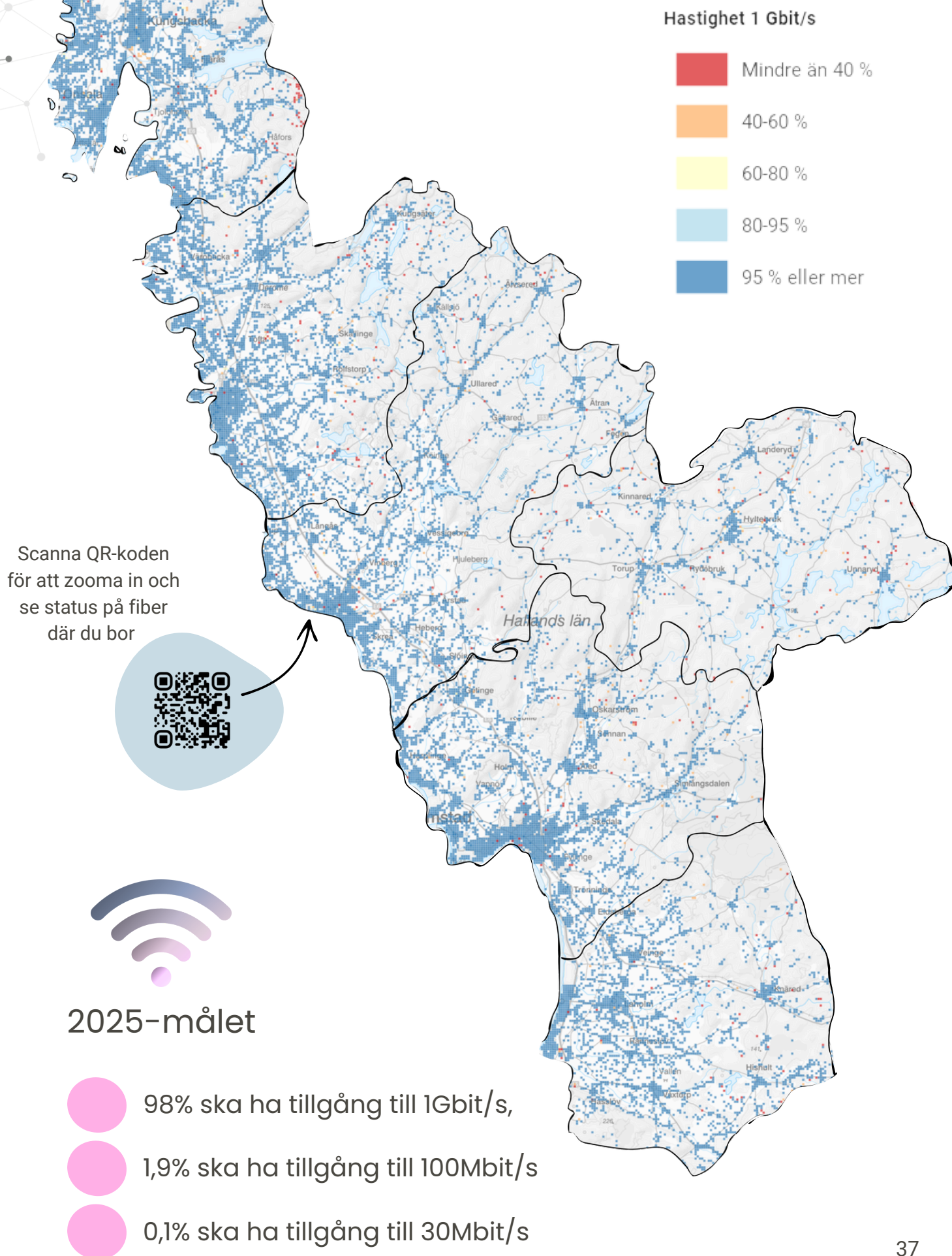
Statistiken beräknas på fiber, kabel-tv, fastradio, Mobilt (100Mbit/s, 30 Mbit/s, 10Mbit/s) samt 5G.

Baserat på statistiken är mobilt bredband viktigt för att kunna erbjuda alla hushåll tillgång till internet, eftersom fiber hittills inte finns i lika stor utsträckning. Trots den höga täckningen finns det fortfarande områden i Halland där tillgången till fiber är begränsad. Skillnaderna mellan kommunerna är påtagliga, både vad gäller tilldelat stöd och faktisk utbyggnad. Särskilt i glesare delar av länet är fiberutbyggnaden fortsatt låg, vilket gör att tillgången till digitala samhällsfunktioner inte är jämlik. Detta understryker behovet av fortsatt samverkan och riktade insatser för att nå målet om ett helt uppkopplat Halland.

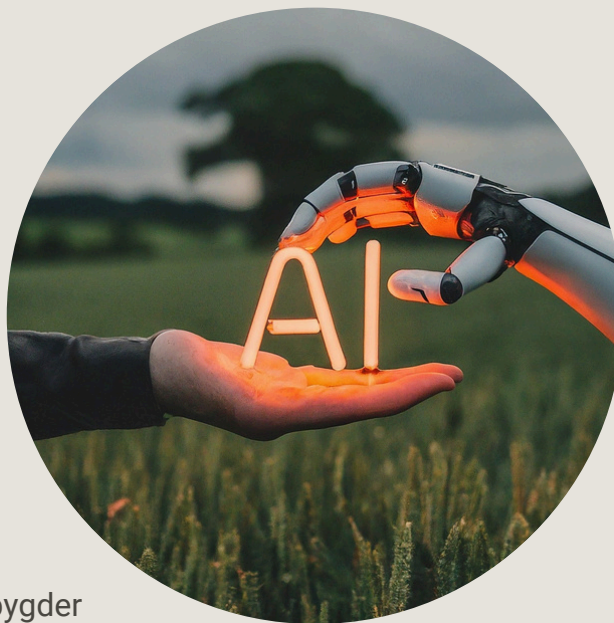
²⁰ PTS. Bredbandskartan. 2025. <https://bredbandskartan.pts.se/> (hämtad 2025-06-11)

Figur 6

Vad kan AI innebära för Hallands landsbygder?

AI är inte längre science fiction – det är en realitet som redan påverkar våra liv och som även kommer vara avgörande för framtiden. AI erbjuder många möjligheter men samtidigt också många risker, några välkända dilemman är att AI kan förstärka befintliga ojämlikheter och diskriminering. Därmed kan ett kapitel om AI göras hur långt som helst, vi kommer i det här kapitlet att lyfta de möjligheter som det kan innebära för landsbygder och ge en kort introduktion till AI-landskapet i EU och Sverige, vidare lyfter vi också goda exempel på hur landsbygder implementerat AI.

EU AI ACT

För att adressera utmaningarna med AI har EU lanserat AI-förordningen, AI act, som trädde i kraft 2024. Förordningen klassificerar AI utifrån fyra olika risknivåer, nämligen: minimal, begränsad, hög samt oacceptabel risk. Det innebär att exempelvis de system som gör realtidsövervakning med ansiktsgenkänning inte får användas inom EU. Målet med AI act är att skapa en säkrare användning av AI som skyddar grundläggande rättigheter för medborgare samtidigt som det skapar förtroende för AI-system.²¹

En nationell AI-strategi

2024 lanserade organisationen AI Sweden en nationell AI-strategi för Sverige, en riktning och uppmaning till politiker, näringsliv och offentlig sektor att agera för att maximera nyttan med AI. De betonar i strategin vikten av att Sverige ska agera proaktivt - kombinationen av teknisk innovation, etiska överväganden och starka institutioner kan göra Sverige till en förebild och dessutom maximera potentialen på ett ansvarsfullt och effektivt sätt.²²

²¹ EU Artificial Intelligence Act. The AI Act Explorer. <https://artificialintelligenceact.eu/ai-act-explorer/> (Hämtad 2025-05-16)

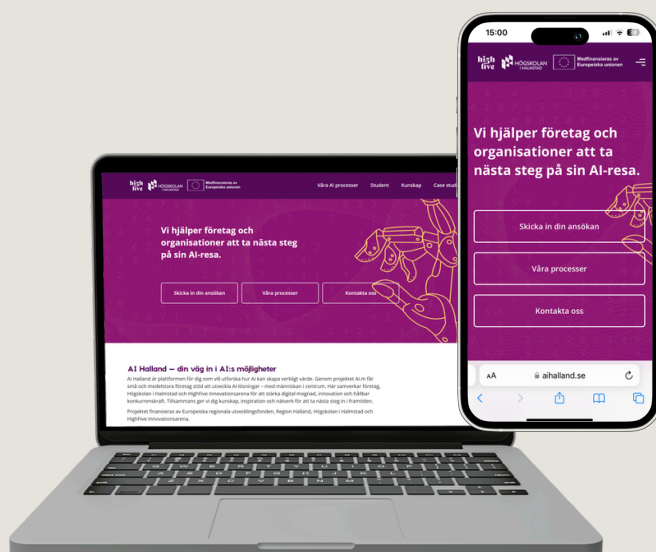
²² AI Sweden. *En AI-strategi för Sverige*. <https://strategy.ai.se/sv> (hämtad 2025-05-16)

Foto: AI-genererad via Canva Magisk media

Drivande Halländska institutioner för AI-utvecklingen

Halland har goda förutsättningar för att implementera AI för landsbygderna. Högskolan i Halmstad ligger i framkant vad gäller informationsdriven vård,²³ nyligen framkom också att de är den enda högskolan och ett av sju lärosäten som regeringen gav tilläggsuppdrag för att göra en särskild satsning på kurser i AI.²⁴

HighFive, Hallands innovationsarena, spetsar sin verksamhet med AI genom människocentrerad AI. De är också en del av AI Sweden där de åtar sig de nationella uppdraget att accelerera användningen av AI i Sverige med ett särskilt fokus på Halland. Genom AI Halland kan företagare och organisationer få stöd i sin AI-resa. Ett projekt som involverar både näringsliv, studenter, forskare och experter inom området, för att stärka den digitala mognaden, innovation och konkurrenskraften.²⁵

Eftersom AI kan implementeras på en bred nivå finns det därmed också många användningsområden för de utmaningar landsbygden har och står inför. Möjligheterna är många och vi kommer därför lyfta några goda exempel som kan kopplas till de utmaningar respondenterna lyfter som framkommer i analysen. Vi vill här poängtera att ett av den främsta aspekten med att implementera AI och utnyttja potentialen är att öka kunskapen hos befolkningen. Personer inom alla sektorer behöver ha kunskap och förståelse om vad man kan göra för att ta initiativ och använda AI inom flera olika områden.

²³Lovisa Essunger och Jens Nygren. Högskolan i Halmstad leder vägen mot tillämpning av AI i vården. Högskolan i Halmstad. 2024. [Högskolan i Halmstad leder vägen mot tillämpning av AI i vården | hh.se](https://hh.se) (Hämtad 2025-06-27)

²⁴ Regeringskansliet. Så stärker regeringen AI-kunskaper hos yrkesverksamma och studenter. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/sa-starker-regeringen-ai-kunskaper-hos-yrkesverksamma-och-studenter/> (Hämtad 2025-05-07)

²⁵AI Halland. AI Halland – din väg in i AI:s möjligheter. 2025. <https://aihalland.se/> (Hämtad 2025-06-30)

Goda exempel

Medborgarbudget – en metod för landsbygder

Medborgarbudget uppmuntrar människor att delta aktivt och låter idéer växa fram på gräsrotsnivå, Nina Cvar med flera lyfter i sin artikel vikten av att lokalsamhället kan sitta bakom ratten och styra, utvecklingen av demokratin bygger på partnerskapet mellan lokalsamhälle, marknadsaktörer, näringsliv, tjänstemän i offentlig sektor och inte minst politiker. De menar att eftersom mindre samhällen ofta har lokalt engagemang i en större utsträckning, bedöms denna metod vara mer användbar än i städer.²⁶ Samskapandet möjliggör kombinationen av expertkunskap med lokal förankring, som gynnar unika lösningar för varje landsbygd, det finns ingen standardlösning, varje landsbygd måste själv forma sin väg.

Efter ett pilotprojekt har Uppsala kommun integrerat medborgarbudget som en permanent del av sin verksamhet. Arbetet gör dem genom fyra olika steg, nämligen: 1. Idéinsamling genom idéverkstäder, 2. Utveckling och verifiering, 3. Omröstning och 4. Förverkligande. Sedan 2018 har bland de bland annat röstat om och utvecklat olika typer av aktiviteter som marknader men även platser och produkter som utegym, hjärtstartare och belysning.²⁷

24/7 butik ger tillgång till bättre service

Tillgång till dagligvaror är avgörande för att människor ska vilja bo och leva kvar på landsbygden. I flera orter runtom i Sverige har obemannade butiker med öppet dygnet runt visat sig vara en framgångsrik lösning för att säkra tillgången till service, även när traditionella matbutiker inte längre är ekonomiskt bärkraftiga. Lösningen gör det möjligt för invånare att handla när det passar dem – även kvällar och helger – vilket stärker både tryggheten och attraktiviteten i bygden.

För att besöka en obemannad butik loggar man in med Bank-ID för att öppna dörren och checkar sedan ut via självscanning.

På Halländsk nivå finns redan några obemannade butiker etablerade. Syftet är oftast inte att erbjuda ett sortiment för storhandling, men att ha det mesta utifrån lokala önskemål så att lokalbor har enklare tillgång att kompletteringshandla allt från mjölk, stearinljus till grillkol.

²⁶Cvar, N., Trilar, J., Kos, A., Volk, M. & Stojmeneva Duh, E. The Use of IoT Technology in Smart Cities and Smart Villages: Similarities, Differences, and Future Prospects. I *Sensors*. 20(14) (2020). doi:10.3390/s20143897

²⁷Uppsala kommun. Medborgarbudget för landsbygder. 2025. <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/landsbygd/medborgarbudget-for-landsbygder/#accordion-308356> (hämtad 2025-06-11)

En digital 3D-modell av byn fyller flera funktioner

Skånska Veberöd har som ett delprojekt av deras utveckling av Smarta Byar, scannat hela byn med hjälp av drönare och byggt upp en 3D-modell. Genom denna ska invånare enklare kunna skapa kontakt med kommunen, exempelvis genom att felanmäla, förenkla bygglovshantering eller genom sensorer mäta vatten eller se status på olika digitala lösningar.²⁸

Drönaren – ett mångsidigt hjälpmedel

Sedan några år har den moderna brevdubans framfart varit smått påtaglig i olika sammanhang. Många skulle nog förknippa den med foton och filmer ur fågelperspektiv, men drönaren kan även fylla många fler funktioner än så. I landsbygdssammanhang är den ett hjälpmedel för jordbruk genom säkrare besprutning eller att avläsa data på olika sätt för att effektivisera jordbruket både gällande tid och ekonomi.²⁹

VILL(T)SAM, ett projekt av Hushållningssällskapet Halland har testat hur drönaren kan användas för att skrämma bort vildsvin och andra skadedjur från odlingsmarker. Med hjälp av AI kan drönaren automatiskt identifiera skadedjur, flyga dit och därefter tillbaka till stationen och ladda sig själv.³⁰ I Västerbotten har ett drönarprojekt för bättre hälsa testats, där en drönare som kan flyga upp till 70km/h och med en last på max 8 kg ska leverera både mediciner och prover till och från glesbygdsområden.³¹ Projektet DiG undersökte hur drönarleveranser kan säkerställa bättre service på landsbygder. Boende fick beställa sin mat från en ICA-butik via en app, och 20 minuter senare kunde varan hissas ner med hjälp av en vajer.³²

Drönaren underlättar även vid besiktning av byggnader, något som skulle kunna tillämpas både vid nybyggnation men även besiktning av förfallna ödehus, och som kan förenkla processer som ofta är tids- och resurskrävande.³³ Än är dock drönaren inte godkänd för autonom körning och för att säkerställa dess användning krävs reglering av lagar både internationellt som nationellt. I en rapport lyfter Transportstyrelsen de regler och förordningar som präglar drönaranvändningen och även vilka roller och ansvar som myndigheter, kommuner och regioner har idag.³⁴

²⁸Future by Lund. SOM II, delprojekt: 3D-modell av smarta byn. (u.å.)

<https://www.futurebylund.se/projekt/som-3d-modell-av-smarta-byn> (hämtad 2025-06-23)

²⁹Swedron. Drönare för jord- och lantbruk. (u.å.) <https://swedron.se/droenare-foer-jordbruk> (Hämtad 2025-07-01)

³⁰Hushållningssällskapet Halland. VILL(T)SAM. (u.å.) [https://hushallningssallskapet.se/vara-projekt-och-uppdrag/villtsam/#:~:text=VILL%20\(T\)SAM.%20Sveriges%20riksdag%20har%20beslutat](https://hushallningssallskapet.se/vara-projekt-och-uppdrag/villtsam/#:~:text=VILL%20(T)SAM.%20Sveriges%20riksdag%20har%20beslutat) (Hämtad 2025-07-01)

³¹Johan Everljung. Drönare testas – ska leverera mediciner i Västerbottens inland. SVT Nyheter. 2021. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/detta-ar-verklighet-det-kommer-ga-fortare-och-vara-billigare> (Hämtad 2025-06-30)

³²Jakob Hydén. Varuleverans med drönare kan ge bättre service i landsbygder. Landsbygdsnätverket. 2023.

<https://www.landsbygdsnatverket.se/nyheterochartiklar/nyhetsarkiv/varuleveransmeddronarekangebattreserviceilandsbygder.5.edeab901874a01d51fb283.html> (Hämtad 2025-06-30)

³³Swedron. Drönare för inspektion. (u.å.) <https://swedron.se/droenare-foer-inspektion> (Hämtad 2025-06-30)

³⁴Jörgen Andersson m.fl. En konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige. Transportstyrelsen. 2024.

<https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/publikationer-och-rapporter/luftfart/tsg-2023-5511-en--konkurrenskraftig-dronarbransch.pdf>

Alternativ för kollektivtrafik

Då kollektivtrafik ses som en stor utmaning för landsbygderna kommer vi i det här stycket att lyfta några exempel på alternativa lösningar för mobilitet och kollektivtrafik. Både exempel på projekt som genomförts nu men även inspiration till möjliga framtidsvisioner. Varbergs kommun har genom ett EU-finansierat samarbetsprojekt testat PAXI - Hallands första on-demand buss som körde under fyra veckor våren 2025 i orterna Dagsås, Sibbarp och Tvååker. Genom att ladda ner en app kan användare beställa bussen till den tid och plats de önskar, för att därefter ta sig till knypunkter och åka vidare med vanlig kollektivtrafik.³⁵ I byarna som testades bor ca 400 personer. Projektet visar att under provperioden har appen laddats ner av 375 personer och 913 personer åkte med bussen, vilket motsvarar ett genomsnitt på 30 resenärer om dagen.³⁶

³⁵ Nobina. PAXI – Hallands första On Demand-buss. (2025-04-26). <https://www.nobina.se/nyheter/2025/paxi--hallands-forsta-on-demand-buss/> (hämtad 2025-06-24)

³⁶ MOVE – Baeredygtig Transport. (LinkedIn). 2025-06-23). https://www.linkedin.com/posts/move-b%C3%A6redygtig-transport_interregmove-moveknutpunkt-mobilitet-activity-7342923276442087425-iKP4?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAABIV5xIBDHPm8AJBHvTp_FfDTODEdZpmJRQ (hämtad 2025-06-24).

Nobina har även genomfört tester med en självkörande buss i Barkarby och Kista. Det som framkommer i slutrapporten är att fel som uppstod oftast berott på hård miljö och väderförhållanden med många drifttimmar. Några lärdomar de lyfter från projekten är att dessa bussar i dagsläget kräver personal även om de är autonoma. De lyfter även att autonoma fordon inom kollektivtrafiken på glesbygd är av intresse.³⁷

På liknande vis lyfter Project Roadview problematiken i att självkörande fordon ofta testas i optimala väderförhållanden. Genom olika metoder testas de självkörande fordon anpassade för ett hårdare väderklimat så som regn, snö eller dimma. Deras lösningar menar de är sensorfusion för kostnadseffektivitet, filtrering av sensorbrus för att bättre upptäcka föremål och trafikanter, simulering av data för att testa extremväder via AI-system, och en digital tvilling för att snabbare kunna testa olika scenarion innan man testas i verkligheten.³⁸ Självkörande fordon inte är en realitet idag, men som på sikt med mer forskning, testning och justering av lagar skulle kunna innebära en bättre mobilitet på landsbygden.

Det finns även flertalet exempel på bilpool som tillgängliggör bil för boende på landsbygden utan att själv äga en. Något som skulle kunna minska behovet av att äga egen bil och på så sätt också minska boendes kostnader och även miljöpåverkan. En fallstudie av Lunds Universitet lyfter de testpiloter som startats i orterna Tomelilla, Sjöbo, Brösarp och Vollsjö i Skåne. Användare har betalat 65kr per timme för användning och utöver det en kilometerkostnad på 2kr/km. Under testpiloten bjöds deltagarna på månadsavgiften om 99kr samt att de även fick 100kr att resa för. Lärdomar de lyfter från projektet är att en bilpool har potential i att vara ett komplement till mobilitetslösningar på landsbygder, men att den också utesluter vissa grupper så som barn och äldre, eller personer utan körkort. De barriärer som lyfts är viss planering av användandet samt även normer, vanor och attityder som kan påverka användningen. Däremot kan en tydlig behovskartläggning där boende är involverade, främja motivation till ökad användning.³⁹ Utifrån de exempel som vi lyft hänvisar vi till att pilotprojekt genom finansiering av t.ex. EU, kan främja mobilitet och se hur landsbygdsbor använder det. Som vi nämnt har alla landsbygder olika förutsättningar, därmed kan det också finnas flera typer av lösningar för varje landsbygd som också är värdefullt att skraddarsy en lösning utifrån vad invånare har för behov.

³⁷Nobina. Slutrapport Autopiloten. Nobina. PAXI – Hallands första On Demand-buss. (2025-04-26).
<https://www.nobina.se/nyheter/2025/paxi--hallands-forsta-on-demand-buss/> (hämtad 2025-06-24) (Hämtad 2025-06-24)

³⁸Roadview. Robust Automated Driving in Extreme Weather. 2025. MOVE – Baeredygtig Transport. (LinkedIn). 2025-06-23.
[https://www.linkedin.com/posts/move-b%C3%A6redygtig-transport_interregmove-moveknutpunkt-mobilitet-activity-7342923276442087425-iKP4?](https://www.linkedin.com/posts/move-b%C3%A6redygtig-transport_interregmove-moveknutpunkt-mobilitet-activity-7342923276442087425-iKP4?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAABIV5xIBDHPm8AJBHvTp_FfDTODEdZpmJRo)
[utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAABIV5xIBDHPm8AJBHvTp_FfDTODEdZpmJRo](https://www.linkedin.com/posts/move-b%C3%A6redygtig-transport_interregmove-moveknutpunkt-mobilitet-activity-7342923276442087425-iKP4?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAABIV5xIBDHPm8AJBHvTp_FfDTODEdZpmJRo)
(hämtad 2025-06-24) (Hämtad 2025-06-25)

³⁹Vera Skans Mächs. Bilpool – en hållbar mobilitetslösning för landsbygder? Lunds Universitet. Kandidatuppsats. 2022.
Kandidatuppsats Vera Skans Mächs

Ödehus charmar Sverige

Foto: AI-genererad via Adobe Firefly

I Sverige märks en tydlig renoveringstrend, inte minst genom det ökade intresset för att ta tillvara på äldre hus. Det syns bland annat i populärkulturen – genom TV-program, Youtube-serier, radio, poddar, böcker och sociala medier – där privatpersoner delar med sig av eller kan ta del av renoveringsresor. Flera kommuner har också genomfört så kallade ödehusinventeringar – i Halland har till exempel Falkenberg, Laholm och Hylte kartlagt tomma och oanvända fastigheter för att underlätta försäljning till privatpersoner som vill återställa husen som bostäder. Även Halmstad har nyligen presenterat att de kommer göra en ödehusinventering. Tidningen Land lyfter Falkenberg som ett exempel där inte bara privatpersoner utan även företagare visar intresse för att köpa fastigheter på landsbygden.⁴⁰ Detta kan i förlängningen bidra till ett stärkt företagsklimat i glesbygdsområden.

Billiga tomter främjar nybyggnation

Hylte har som ett försök att främja befolkningsökning sålt tomter för så lite som 1 krona per kvadratmeter, med kravet att köparna ska ha börjat bygga ett bostadshus på tomten senast två år efter köp.⁴¹ Köpare har kunnat köpa en tomt i orterna Brännögård, Kinnared, Landeryd, Långaryd, Rydöbruk, Unnaryd och centralorten Hyltebruk, varav 38 av 54 tomter har sålts. Projektet startade våren 2023 och ett få tal hus har börjat byggas på tomterna, något som också kan hänga ihop med lågkonjunktur och därmed en tuffare byggbransch.⁴²

På liknande sätt har flertalet byar i bland annat Italien låtit sälja förfallna hus för ca tio svenska kronor för att främja renovering och därmed en ökning av befolkningen. Paola de Salvo och Marco Pizzi beskriver att även i de byar som implemenerat det längst, är det svårt att se tydliga effekter på grund av administrativa svårigheter från kommunerna som tillhandahåller uppgifterna eftersom det inte finns dokumenterade uppgifter hur många av de som köpt hus som faktiskt har stannat kvar och vad för typ av verksamhet de bedriver. Initiativet är dock populärt och det beskrivs samtidigt hur det inspirerat flera delar av världen och att några hemsidor som administrerar sålda hus haft miljontals unika besökare under ett år.⁴³

⁴⁰Frida Jareteg. Kartläggning av ödehus gav Falkenberg nya invånare. Land. 2019. [Kartläggning av ödehus i Falkenberg, Land](#) (Hämtad 2025-06-26)

⁴¹Hylte. Hylte kommun säljer tomter för 1 kr per kvadratmeter. (u.å.). [Hylte kommun säljer tomter för 1 kr per kvadratmeter, Hylte kommun](#) (Hämtad 2025-06-26)

⁴²Isabel Bark. Tomter såldes för en krona per kvadrat – nu kan köpare tvingas lämna tillbaka dem. Hallandsposten. 2025. [Köpare kan tvingas lämna tillbaka billiga tomter i Hylte | Hallandsposten](#) (Hämtad 2025-06-27)

⁴³Paola de Salvo och Marco Pizzi. The Rural Space Renaissance In Relation to Urban Space: Some Suggestions from Italy. I Journal of Rural and Community Development. 2024. 19(3), 218-237. <https://journals.brandou.ca/jrcd/article/view/2438/659>

15-minuters Halland

På senare år har 15-minutersstaden blivit allt mer etablerat inom samhällsutvecklingen, konceptet handlar som helhet att invånare ska ha allt de kan tänkas behöva inom max 15-minuters avstånd. Till fots eller cykel. Landsbygderna har andra förutsättningar eftersom avstånden ofta är längre till stora mataffärer, det ser vi också i samband med att hälften av respondenterna åker minst en gång i veckan för ärenden.

RISE har i projektet 15-minutersbygden undersökt hur detta även kan fungera för landsbygder. I en samskapande process undersökte de metoder inom framsynsmetodik, nämligen: upptäcka, utveckla, uppleva och utvärdera. Något som resulterade i framtidsberättelser och samtalsverktyg. Framtidsberättelser ska gestalta närhet och tillgång till service i framtidens landsbygder, samtalsverktygen resulterade i moduler som kan hjälpa exempelvis kommuner att inventera och möta lokala behov.⁴⁴

Framtidsvisioner och variationer av boende

I den skånska byn Röstånga har organisationen R:ekobyn med finansiering från Vinnova och Leader Sydöstra Skåne startat olika projekt för att utveckla ambitionen att vara ett integrerat bostadsområde i Röstånga. R:ekobyn har som vision att skapa en plats som främjar gemensamma aktiviteter, hållbart företagande, skapande, skönhet och konst. En plats där det finns boende för alla åldrar med 30-50 hushåll och verksamheter.⁴⁵ En ekoby är medvetet designad och lokalt ägd, med både social, kulturell, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i åtanke. Global ecovillage network kategoriserar ekoby utifrån urban, traditionell och intentionell.⁴⁶

Att bygga nytt eller totalrenovera kan vara dyrt eftersom man ofta behöver dra in vatten, avlopp och el. Genom att anlägga en gemensamhetsanläggning för exempelvis vatten och avlopp kan man på så sätt underlätta finansieringen för landsbyggare. Gemensamhetsanläggningar är inget nytt fenomen och på landsbygder är det vanligt med väg- och vattenföreningar. Utöver vatten och avlopp är även vägar, badplatser och bryggor exempel på gemensamhetsanläggningar. För mer information om hur man går tillväga för att bilda en gemensamhetsanläggning.⁴⁷

⁴⁴RISE. 15-minutersbygden – Nytänkande mobilitet i framtidens bygdekärna. (u.å.). 15-minutersbygden - Nytänkande mobilitet i framtidens bygdekärna | RISE (Hämtad 2025-06-26)

⁴⁵Rekobyn. Rekobyn – en ekoby i Röstånga. 2023. [rekobyn](https://rekobyn.se) (Hämtad 2025-06-27)

⁴⁶Ecovillage. Concepts. (u.å.). <https://ecovillage.org/about/about-gen/concepts/> (Hämtad 2025-07-01)

⁴⁷Lantmäteriet. Gemensamhetsanläggningar. (u.å.) <https://www.lantmateriet.se/sv/fastighet-och-mark/samfallighet-aga-och-anvanda-gemensamt/gemensamhetsanlaggningar/> (Hämtad 2025-07-02)

Digitala Byar

I Tyskland har flertalet byar etablerat konceptet "Digital Dorf", på svenska kallat "digital by". Genom ett samarbetsprojekt har 58 olika byar kopplats samman genom en digital app, i appen kan användarna ta del av lokala nyheter, sprida information om evenemang. Syftet är att stärka den sociala sammanhållningen och främja integrering av digital teknik, något de även tror förhindrar den digitala klyftan mellan stad och landsbygd. Varje by har ett eget redaktionsteam som planerar och genomför de olika "bysidorna" och dess nyheter.⁴⁸ Det finns även exempel som menar att nyinflyttade kan känna sig integrerade snabbare och det minskar även ensamheten hos befolkningen.⁴⁹

⁴⁸ Wir sind digital. Connect. Wir sind digital. Dorf!. (u.å.) Vi är digitala. Dorf - Dorf.Connect - Vi är Dorf.Connect (Hämtad 2025-06-27)

⁴⁹ Digitale Dörfer. Hur kan digitaliseringen användas för landsbygden? Vi testar detta i vårt verkliga laboratorium "Digital Villages"!. (u.å.) DIGITALA BYAR – FRÅN LANDSBYGDEN TILL LANDSBYGDEN (Hämtad 2025-06-27)

Avslutande reflektioner

I rapporten lyfts befolkningens åsikter runt boende och digitalisering, samt förutsättningar, hinder och goda exempel att ta inspiration från. Rapporten kan ligga som grund för beslutsfattande och vidare arbete med dessa frågor.

Vikten av att utveckla mobilitet, service och boendemöjligheter för att främja landsbygdsutvecklingen i Halland blir tydlig i rapporten. Detta är inte nytt, utan syns redan i Lokalt Ledd Utveckling Hallands lokala utvecklingsstrategi. Både som önskemål från befolkningen och som en viktig aspekt utifrån både ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet.

Boende som motor för inflyttning och livskvalitet

Behovet av attraktiva bostäder på våra landsbygder är inte bara en fråga om tak över huvudet för befolkningen, det är också en fråga om livskvalitet, befolkningsökning, hälsa och ekonomi. Resultat av analysen är att villa inte bara är den vanligaste boendeformen utanför urbana områden, men också den mest önskvärda. Även lägenheter finns önskemål att utveckla på landsbygder. Fler boendeformer och möjligheter att bygga ett boende, tillsammans med en stark mobilitet och tillgänglig service främjar att unga vill flytta till landsbygden. Investeringar i detta skulle kunna bidra till en positiv befolkningsutveckling.

Som nämnts i flera exempel är den lokala förankringen viktig, för att förstå förutsättningarna för respektive by. Samverkan är alltid viktig, mellan boende, kommun eller andra sektorer, men sedan kan olika metoder främja utvecklingsplaner för olika byar. Vad som fungerar i en by fungerar nödvändigtvis inte lika bra i en annan by.

Mobilitet, tillgänglighet och service – landsbygdernas blodomlopp

Mobilitet framstår som en av de mest avgörande faktorerna för landsbygdernas framtid. Mobilitet och service är förutsättningar som skulle göra landsbygderna mer attraktiva, tillgängliga och jämlika. Det handlar inte bara om kollektivtrafik i traditionell mening, utan om att skapa flexibla, smarta och lokalt anpassade mobilitetslösningar – exempelvis samåkning, elbilspooler, bokningsbara minibussar eller dröjarleveranser. Den bristande tillgången till transport påverkar på flera nivåer för de som bor på landsbygder: vardagslogistik, ekonomi, arbete, fritid och tillgång till service. Samtidigt visar även svaren att bristen på kollektivtrafik är en av de främsta orsakerna till att somliga inte kan tänka sig att bo på landsbygden. Mobilitet är således även en fråga om att investera i landsbygderna och utveckla för både nutida och framtida behov. Det är en nyckel för landsbygdernas framtid och som kan öppna dörrar till både boende, näringsliv, utbildning, hälsa och gemenskap

Smarta Landsbygder – ett Smart Ekosystem

Digitaliseringen är inte ett mål i sig, men en byggsten för att uppnå målet. Implementering av digital teknik gör att vi kan skapa ekosystem på flera olika nivåer. IoT har stor potential för att stärka landsbygdsutvecklingen genom smarta lösningar inom t.ex. jordbruk, energi, transport eller hälsa. AI är ett effektivt sätt att pröva nya metoder eller att samla in och analysera olika typer av data. Digitaliseringen kan bidra till att öppna upp nya dimensioner av beprövade metoder.

För att utveckla hållbara, livskraftiga och smarta landsbygder krävs ett helhetsperspektiv. Det handlar om tekniska lösningar, samverkan och innovativa idéer men även om en vilja att mobilisera engagemang och sprida kunskaper. För att idéer ska omsättas till liv krävs även kunskap om finansieringsmöjligheter och andra stöd eller att hitta rätt samverkanspartners.

Ekosystemet handlar därför om att bygga broar mellan nya innovativa idéer och redan fungerande idéer. Nätverk är en viktig hörnsten för att uppnå Smarta Landsbygder. Genom att skapa kluster med Smarta Landsbygder över Halland bygger vi inte bara starkare samarbeten - vi minskar också den upplevda och faktiska avståndsbarriären, både mellan människor och till viktig service. Hur skulle landsbygder upplevas när det tidigare minsta avståndet till storhandling eller vårdcentral är 20 minuters bilresa bort blir en dröjarleverans? Eller när den obefintliga kollektivtrafiken bara är ett klick bort till nästa knutpunkt? Åker vi ut på landet eller åker vi plötsligt in till landet? Nätverk skapar inte bara innovation, det stärker också en identitet för landsbygder och en stark gemenskap. I mötet mellan olika erfarenheter, kompetenser och perspektiv växer nya lösningar fram.

Kunskap är även viktig i att etablera koncept där alla inte har samma kunskaper kring exempelvis digitala verktyg eller metoder. Genom utbildning, dialog och erfarenhetsutbyten kan vi minska klyftor, missförstånd och bygga en tillit.

Från vision till möjlighet

Smarta Landsbygder är inte bara en framtidsvision – det är något som redan pågår och som vi fortsätter att skapa tillsammans. Varje idé, varje lokalt projekt, varje initiativ för landsbygden och varje engagerad medmänniska kan bidra.

Att utveckla Hallands landsbygder kräver mod, långsiktighet och samarbete. Framför allt kräver det en tro på potentialen i det lokala – en tro på människors vilja att bidra, bo kvar, flytta till eller utveckla sina bygder. Låt oss tillsammans fortsätta bygga ett ekosystem av möjligheter, där varje by och människa räknas.

Referenser

Abrahamsson, M & Hagberg, J-E. Housing plans of the oldest: ageing in semi-rural areas in Sweden. I *Journal of Housing and the Built Environment* (2020). 35:27.
<https://doi.org/10.1007/s10901-019-09665-z>

AI Halland. AI Halland – din väg in i AI:s möjligheter. 2025. <https://aihalland.se/> (Hämtad 2025-06-30)

AI Sweden. En AI-strategi för Sverige. <https://strategy.ai.se/sv> (hämtad 2025-05-16)

Andersson, Jörgen m.fl. En konkurrenskraftig drömarbransch i Sverige. Transportstyrelsen. 2024.
<https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/publikationer-och-rapporter/luftfart/tsg-2023-5511-en--konkurrenskraftig-dronarbransch.pdf>

Bark, Isabel. Tomter såldes för en krona per kvadrat – nu kan köpare tvingas lämna tillbaka dem. *Hallandsposten*. 2025.
<https://www.hallandsposten.se/nyheter/hylte/tomter-saldes-for-en-krona-per-kvadrat-nu-kan-kopare-tvingas-lamna-tillbaka-dem.e8c1a7f5-9276-4a56-a432-66682a2ebfd1>
(Hämtad 2025-06-27)

Cvar, N., Trilar, J., Kos, A., Volk, M. & Stojmeneva Duh, E. The Use of IoT Technology in Smart Cities and Smart Villages: Similarities, Differences, and Future Prospects. I *Sensors* 2020. 20(14), 3897. doi:10.3390/s20143897

de Salvo, Paola och Pizzi, Marco. The Rural Space Renaissance In Relation to Urban Space: Some Suggestions from Italy. I *Journal of Rural and Community Development*. 2024. 19(3), 218-237. <https://journals.brandonu.ca/jrcd/article/view/2438/659>

Digitale Dörfer. Hur kan digitaliseringen användas för landsbygden? Vi testar detta i vårt verkliga laboratorium "Digital Villages"!. (u.å.) <https://www.digitale-doefer.de/> (Hämtad 2025-06-27)

Ecovillage. Concepts. (u.å). <https://ecovillage.org/about/about-gen/concepts/> (Hämtad 2025-07-01)

Elf, Frans. Smarta Landsbygder – En studie över konceptet Smarta Landsbygder i Sverige. (Praktikprojekt. Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap, Sveriges lantbruksuniversitet, 2021).
<https://www.landsbygdsnätverket.se/download/18.6fd027ca17bbdfeef115ad24/1631110357850/Smarta+landsbygder+-+praktikprojekt.pdf> (hämtad 2025-06-11)

Essunger, Lovisa och Nygren, Jens. Högsolan i Halmstad leder vägen mot tillämpning av AI i vården. Högsolan i Halmstad. 2024.

<https://www.hh.se/information/nyheter/nyheter/2024-03-27-hogskolan-i-halmstad-leder-vagen-mot-tillampning-av-ai-i-varden.html> (Hämtad 2025-06-27)

EU Artificial Intelligence Act. The AI Act Explorer. (u.å.)

<https://artificialintelligenceact.eu/ai-act-explorer/> (Hämtad 2025-05-16)

European Commission. *EU Action for Smart Villages*.

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/supporting-smart-village-strategies_en (hämtad 2025-05-14)

European Network for Rural Development. Smart Villages.

https://ec.europa.eu/enrd/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en.html (hämtad 2025-05-15)

Everljung, Johan. Drönare testas – ska leverera mediciner i Västerbottens inland. SVT Nyheter. 2021. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/detta-ar-verklighet-det-kommer-ga-fortare-och-vara-billigare> (Hämtad 2025-06-30)

Future by Lund. SOM II, delprojekt: 3D-modell av smarta byn. (u.å.)

<https://www.futurebylund.se/projekt/som-3d-modell-av-smarta-byn> (hämtad 2025-06-23)

Hushållningssällskapet Halland. VILL(T)SAM. (u.å.)

[https://hushallningssallskapet.se/vara-projekt-och-uppdrag/villtsam/#:~:text=VILL%20\(T\)SAM.%20Sveriges%20riksdag%20har%20beslutat](https://hushallningssallskapet.se/vara-projekt-och-uppdrag/villtsam/#:~:text=VILL%20(T)SAM.%20Sveriges%20riksdag%20har%20beslutat) (Hämtad 2025-07-01)

Hydén, Jakob. Varuleverans med drönare kan ge bättre service i landsbygder.

Landsbygdsnätverket. 2023.

<https://www.landsbygdsnatverket.se/nyheterochartiklar/nyhetsarkiv/varulevereransmeddronarekangebattreserviceilandsbygder.5.edeab901874a01d51fb283.html> (Hämtad 2025-06-30)

Hylte. Hylte kommun säljer tomter för 1 kr per kvadratmeter. (u.å.).

<https://www.hylte.se/nyheter/nyhetsarkiv/2023-02-13-hylte-kommun-saljer-tomter-for-1-kr-per-kvadratmeter> (Hämtad 2025-06-26)

Högsolan i Halmstad. Fokusområde Smarta städer och samhällen. (2025).

<https://www.hh.se/om-hogskolan/fokusomrade-smarta-stader-och-samhallen.html> (hämtad 2025-05-27)

Internet of Things Sverige. IoT – så funkar det. <https://iotsverige.se/om-oss/iot-sa-funkar-det> (Hämtad 2025-05-06)

IVA. Smart Landsbygd. (2023). <https://www.iva.se/publicerat/smart-landsbygd/> (hämtad 2025-06-09)

Jareteg, Frida. Kartläggning av ödehus gav Falkenberg nya invånare. Land. 2019. <https://www.land.se/livet-pa-landet/kartlaggning-av-odehus-gav-falkenberg-nya-invanare> (Hämtad 2025-06-26)

Kvist, Viktor. Smarta Landsbygder. Lysio Research. 2025. http://lluh.se/content/uploads/2025/06/Smarta-Landsbygde-Rapport_LLUH-compressed.pdf

Landsbygdsnätverket. Så gör du. (u.å.) <https://www.landsbygdsnatverket.se/landsbygdsutvecklingochleader/smartalandsbygder/sagordu.4.2f27e8181705884962775902.html> (hämtad 2025-06-10)

Lantmäteriet. Gemensamhetsanläggningar. (u.å.) <https://www.lantmateriet.se/sv/fastighet-och-mark/samfallighet--aga-och-anvanda-gemensamt/gemensamhetsanlaggningar/> (Hämtad 2025-07-02)

Lokalt Ledd Utveckling Halland. Smarta Landsbygder i Halland. (u.å.). <https://lluh.se/smarta-landsbygder-i-halland/> (hämtad 2025-06-11)

Lokalt Ledd Utveckling Halland. Strategi 2023-2027. 2022. <https://lluh.se/content/uploads/2023/02/Strategi-2023-2027.pdf>

Länsstyrelsen Skåne. Tidningen Smart Landsbygd. (u.å.) <https://www.lansstyrelsen.se/skane/natur-och-landsbygd/information-till-verksamma-pa-landsbygden/kompetensutveckling-och-radgivning/tidningen-smart-landsbygd.html> hämtad 2025-06-09

MOVE – Baeredygtig Transport. (LinkedIn). 2025-06-23). https://www.linkedin.com/posts/move-b%C3%A6redygtig-transport_interregmove-moveknutpunkt-mobilitet-activity-7342923276442087425-iKP4?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAABIV5xIBDHPm8AJBHvTp_FfDTODEdZpmJRQ (hämtad 2025-06-24).

Nobina. PAXI – Hallands första On Demand-buss. (2025-04-26). <https://www.nobina.se/nyheter/2025/paxi---hallands-forsta-on-demand-buss/> (hämtad 2025-06-24)

Nobina. Slutrapport Autopiloten. <https://www.drivesweden.net/sites/default/files/2023-12/slutrapport-autopiloten.pdf> (Hämtad 2025-06-24)

Ockso, Edina. En vägedning om hur man blir en smart by – förberedande åtgärd om Smarta Landsbygdsområden på 2000-talet. 2022. https://www.smartrural21.eu/guidebook/-flipbook-df_151617/1/ (hämtad 2025-06-11)

PTS. Bredbandskartan. 2025. <https://bredbandskartan.pts.se/> (hämtad 2025-06-11)

Regeringskansliet. Så stärker regeringen AI-kunskaper hos yrkesverksamma och studenter. (u.å.) <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/sa-starker-regeringen-ai-kunskaper-hos-yrkesverksamma-och-studenter/> (Hämtad 2025-05-07)

Rekobyn. Rekobyn – en ekoby i Röstånga. 2023. <https://www.rekobyn.se/> (Hämtad 2025-06-27)

Remissversion av Hallands strategi för hållbar tillväxt 2021–2028

RISE. 15-minutersbygden – Nytänkande mobilitet i framtidens bygdekärna. (u.å.). 15-minutersbygden - Nytänkande mobilitet i framtidens bygdekärna | RISE (Hämtad 2025-06-26)

Roadview. Robust Automated Driving in Extreme Weather. 2025. <https://roadview-project.eu/> (Hämtad 2025-06-25)

SCB. Folkmängden per region efter region, ålder, kön och år. År 2024. Folkmängden per region efter region, ålder, kön och år. PxWeb Hämtad 2025-06-11.

Skans Mächs, Vera. Bilpool – en hållbar mobilitetslösning för landsbygder? Lunds Universitet. Kandidatuppsats. 2022. [Kandidatuppsats Vera Skans Mächs](#)

Smarta Byar. Smarta byar – Forskarbyn för vad som är smart och hållbart. (u.å.) <https://smartabyar.se/> (hämtad 2025-06-09)

SMArta Livskraftiga Landsbygder. SMALL. (u.å.) <https://digiby.se/om-projektet-42184072> (hämtad 2025-06-10)

Swedron. Drönare för inspektion. (u.å.) <https://swedron.se/droenare-foer-inspektion> (Hämtad 2025-06-30)

Swedron. Drönare för jord- och lantbruk. (u.å.) <https://swedron.se/droenare-foer-jordbruk> (Hämtad 2025-07-01)

Uppsala kommun. Medborgarbudget för landsbygder. 2025.

<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/landsbygd/medborgarbudget-for-landsbygder/#accordion-308356> (hämtad 2025-06-11)

Vingåkers kommun. Smarta Vingåkersbygden. (u.å.) <https://vingaker.se/smarta-vingakersbygden> (hämtad 2025-06-09)

Wir sind digital. Connect. Wir sind digital. Dorf!. (u.å.) <https://wir-sind-digital-dorf.de/das-projekt/wir-sind-digital-dorf-dorf-connect/> (Hämtad 2025-06-27)

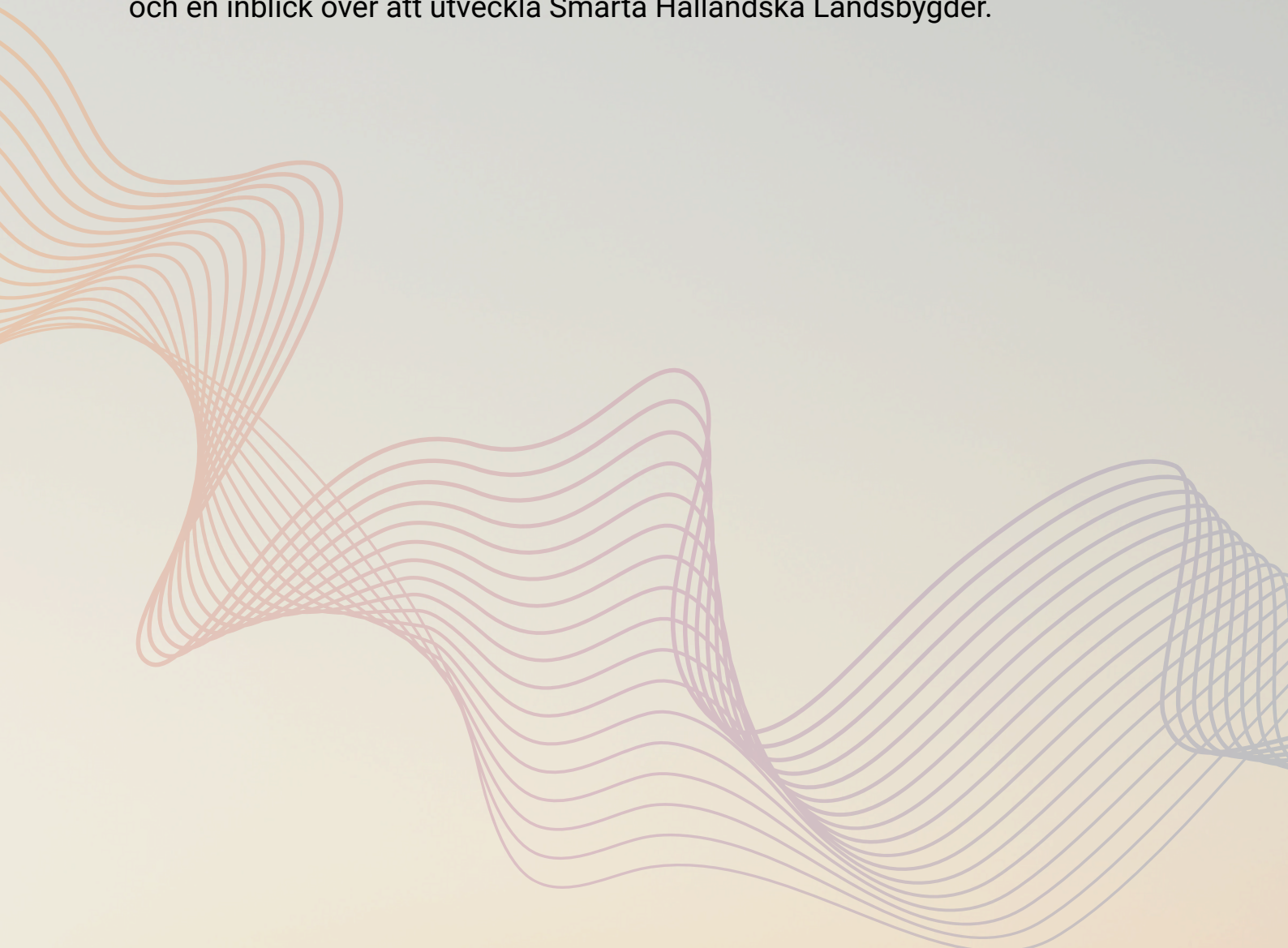
Lokalt Ledd Utveckling Halland

ETT RIKARE HALLAND GENOM LOKALA INITIATIV

Sedan 2008 har Lokalt Ledd Utveckling Halland stöttat hundratals projekt som skapat liv, utveckling och framtidstro på Hallands landsbygder.

Smarta Landsbygder möjliggör boende och digital service. Ett projekt för att stärka attraktiviteten, företagande och hållbarheten på Hallands landsbygder. I den här rapporten lyfter vi perspektiv från Hallands befolkning och en inblick över att utveckla Smarta Halländska Landsbygder.

www.smartalandsbygder.se